

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A
REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Výslech dětí – právní a psychologické aspekty

Autor práce: Lenka Penčáková, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2023

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Lenka Penčáková

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Výslech dětí – právní a psychologické aspekty

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Interviewing children – legal and psychological aspects

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Milan Kocík, MBA

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2022

Cíl bakalářské práce: Hlavním cílem bakalářské práce je detekce informovanosti příslušníků Policie ČR na základních organizačních článcích služby pořádkové policie a služby kriminální policie a vyšetřování PČR o psychologických a právních aspektech výslechu dětí. Vedlejším cílem této práce je objasnit a popsat metodiku výslechu dětí a základních vybraných pojmů.

Student: Lenka Penčáková, DiS.	20.3.2023 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA	28.3.2023 datum	 podpis
Schvaluji zadání bakalářské práce:		
Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	24.3.2023 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	30.3.2023 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	5.4.2023 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Milanu Kocíkovi, MBA za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PENČÁKOVÁ, L. Výslech dětí – právní a psychologické aspekty. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2023. 78 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Milan Kocík, MBA.

Klíčová slova: dítě, lež, mladistvý, výslech, vývojová stádia dítěte

Bakalářská práce se zabývá problematikou, která v posledních letech prošla poměrně výrazným vývojem. Práce je členěna do šesti kapitol. V první z nich jsou vymezeny základní pojmy, které jsou používány v této práci. Ve druhé kapitole jsou popsány vývojová období dětství a dospívání. Třetí kapitola se zabývá právní úpravou výslechu dětí a mladistvých. Ve čtvrté kapitole je objasněna podstata a pojetí výslechu, jeho problematika a charakteristika osob, které se ho účastní. Pátá kapitola se věnuje věrohodnosti dětské výpovědi a dětské komunikaci během výslechu. Kapitola šestá je věnována vyhodnocení dotazníkového zkoumání informovanosti příslušníků Policie ČR na základních organizačních článcích služby pořádkové policie a služby kriminální policie a vyšetřování o psychologických a právních aspektech výslechu dětí.

ABSTRACT

PENČÁKOVÁ, L. Interrogation of children - legal and psychological aspects. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2022. 78 s. Supervisor: JUDr. Milan Kocík, MBA.

Key words: child, lie, juvenile, interrogation, child developmental stages

The bachelor thesis deals with an issue that has undergone quite significant development in recent years. The thesis is divided into six chapters. In the first of them the basic concepts used in this thesis are defined. The second chapter describes the developmental periods of childhood and adolescence. The third chapter deals with the legal regulation of the interrogation of children and adolescents. The fourth chapter explains the nature and concept of interrogation, its issues and the characteristics of the persons involved in it. The fifth chapter deals with the credibility of children's testimony and children's communication during interrogation. The sixth chapter is devoted to the evaluation of the questionnaire survey of the awareness of the members of the Police of the Czech Republic at the basic organizational cells of the service of riot police and the service of criminal police and investigation about the psychological and legal aspects of interrogation of children.

Obsah

Úvod	10
1. Cíl a metodika bakalářské práce	12
2. Vymezení základních pojmů	13
2.1. Dítě	13
2.2 Mladistvý	14
2.3 Oběť	15
2.4 Zvlášť zranitelná oběť	16
2.5 Výslech.....	17
2.5.1 Výslech z hlediska trestního práva	17
2.5.2 Výslech z hlediska kriminalistiky	18
2.5.3 Výslech z hlediska psychologie	19
3. Vývoj dítěte	20
3.1 Vývojová období dítěte	20
3.1.1 Novorozenecké období (do konce prvního měsíce života).....	20
3.1.2 Kojenecké období (do konce prvního roku života)	21
3.1.3 Batolecí období (do konce třetího roku života)	21
3.1.4 Předškolní věk (do konce šestého roku života)	21
3.1.5 Mladší školní věk (do jedenácti, dvanácti let).....	22
3.1.6 Starší školní věk (do čtrnácti, patnácti let)	22
3.1.7 Dorostové období (do konce osmnáctého roku života)	23
3.2 Význam věku dítěte ve vztahu k výpovědi	23
4. Právní úprava výslechu dětí a mladistvých	25
4.1 Výslech dítěte.....	26
4.2 Výslech mladistvého	27
5. Metodika výslechu dětí	29

5.1	Výslech.....	29
5.1.1	Příprava výslechu.....	29
5.1.2	Stádia výslechu	30
5.1.3	Poučení dítěte.....	32
5.2	Účastníci výslechu	34
5.2.1	Osoba vyslychajícího.....	34
5.2.2	Psycholog.....	35
5.2.3	Pedagog	35
5.2.4	Orgán sociálně-právní ochrany dětí.....	36
5.2.5	Rodiče	36
5.2.6	Obviněný a jeho obhájce	36
5.3	Prostředí výslechu	37
5.3.1	Výslechové místnosti	38
5.3.2	Pananky Jája a Pája	39
5.3.3	Dětská kresba	42
5.3.4	Dokumentace výslechu a videozáznam	42
5.4	Chyby při výslechu dětí	43
6.	Věrohodnost dětské výpovědi.....	45
6.1	Komunikace dítěte během výslechu.....	45
6.1.1	Verbální komunikace	46
6.1.2	Neverbální komunikace	46
6.2	Dětská lež	47
6.2.1	Znaky dětské lži.....	48
6.2.2	Dítě, které si vymýšlí.....	49
6.2.3	Navedené (ovlivněné) dítě	49
7.	Návrh a vyhodnocení dotazníkového šetření.....	50
7.2	Cíle výzkumu předpoklady	50

7.3 Návrh dotazníkového šetření	50
7.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření	51
7.5 Shrnutí a zhodnocení výsledků dotazníkového šetření a následná doporučení.....	72
Závěr	75
Seznam použité literatury	76
Literatura	76
Právní předpisy	77
Internetové zdroje.....	78
Seznam obrázků	78

Úvod

Nejen dospělí, ale i děti se mohou stát svědky nebo poškozenými spáchaného protiprávního jednání, ke kterému budou muset později podat svědeckou výpověď. Stejně tak nezletilí pachatelé bývají vyslýcháni, aby se orgánům činným v trestním řízení podařilo trestný čin náležitě vyšetřit a objasnit všechny jeho významné okolnosti. Velmi specifickou oblastí výslechu představují výslechy dětí, jelikož jsou velmi náročné na osobu vyslýchajícího, na jeho znalosti ve vedení výslechu, psychologie a platných právních norem, které s touto problematikou souvisí. Vyslýchající by měl být velmi trpělivý, měl by dokázat s dítětem navázat přátelský kontakt a v dítěti navodit pocit jistoty a bezpečí. V případě, že by výslech dítěte byl veden neodborně, bez jakýkoliv znalostí v tomto oboru, nejen že by taková výpověď nemusela být připuštěna jako důkazní prostředek v dokazování protiprávního jednání, ale mohla by dítěti způsobit další psychickou újmu. Děti mohou být v trestním řízení vyslýchány v postavení svědka, oběti či dokonce pachatele trestného činu (či činu jinak trestného u pachatelů, kteří nedosáhli patnácti let věku). Kromě trestního řízení se s výslechem dětí můžeme setkat i v občanskoprávních řízeních, a to převážně v řízení o svěřeni dítěte do výchovy, kde je zjišťován názor dítěte na svěřeni do výchovy, té které osoby.

Vzhledem k těmto důvodům jsem vybrala jako téma své bakalářské práce „Výslech dětí – právní a psychologické aspekty“, ačkoliv jsem si vědoma toho, že tato problematika je velmi rozsáhlá a nemohu obsáhnout všechny aspekty tématu, přesto jsem se pokusila zachytit jeho nejdůležitější stránky. Při své práci uplatňuji metodu deskripce.

Bakalářská práce je rozdělena do teoretické a praktické části. Teoretická část se věnuje vymezením základních pojmů a platným zákonným předpisům, které se věnují dětem v trestním řízení. Praktická část obsahuje informace a metodiku, která je důležitá pro správné vedení samotného výslechu dítěte, v souvislosti s jeho psychickým stavem a dosaženého stupně vývojového období. Samotná práce je rozdělena do šesti kapitol, úvodu, závěru a seznamu použité literatury. Kapitoly jsou dále dle potřeby členěny na podkapitoly.

Úvod je zaměřený na základní seznámení s problematikou výslechu dětí a přehledu kapitol, které mají společně s obsahem usnadnit orientaci v této práci. První kapitola seznamuje čtenáře se základními pojmy, aby se daly snáze pochopit informace popsané v dalších kapitolách. Druhá kapitola se věnuje základním charakteristikám vývojových období dětí, která jsou velmi důležitá pro správné pochopení dítěte během výslechu. Ve třetí kapitole se čtenář seznamuje s právní úpravou výslechu dětí a mladistvých, s konkrétními ustanoveními a jejich citacemi. Metodika výslechu, jeho rozdělení do částí a výčet osob, které by se takového výslechu měli účastnit je obsažen ve čtvrté kapitole. Tato kapitola obsahuje i seznámení s pomůckami mající usnadnit výslech dítěte panenkami „Jája a Pája“. Dále popisuje význam dětské kresby pro výpověď dítěte a důležitost pořizování videozáznamů. Pátá kapitola je zaměřena na věrohodnost dětské výpovědi, kterou musí umět vyhodnotit samotný vyslýchající. Kapitola šestá se věnuje detekci informovanosti příslušníků Policie ČR na základních organizačních článcích služby pořádkové policie a služby kriminální policie a vyšetřování PČR o psychologických a právních aspektech výslechu dětí.

Cílem této práce je vysvětlení základních pojmů, které jsou úzce spojeny s problematikou výslechu dětí. Podat základní psychologickou charakteristiku období dětství a dospívání, objasnit podstatu výslechu dětí a popsat jeho samotnou metodiku. Dotazníkovým šetřením je nadále zjišťováno a vyhodnoceno, zdali jsou příslušníci Policie České republiky (dále jen „PČR“) dostatečně proškoleni v dané problematice.

Závěr je vymezen pro celkové shrnutí uvedených skutečností, získaných analýzou dostupné literatury, právních norem a dalších informačních zdrojů.

1. Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je detekce informovanosti příslušníků PČR na základních organizačních článcích služby pořádkové policie, tedy místních a obvodních odděleních, a na odděleních služby kriminální policie a vyšetřování, o psychologických a právních aspektech výslechu dětí. Tato část práce je tvořena kvantitativním výzkumem. Základní výzkumnou metodou v této části je dotazování pomocí dotazníkového šetření, kdy výsledky dotazníkového šetření byly vyhodnoceny a zaneseny do grafů.

Vedlejším cílem této práce je objasnit a popsat metodiku výslechu dětí, která je důležitá pro správné vedení samotného výslechu dítěte, v souvislosti s jeho psychickým stavem a dosaženého stupně vývojového období, základních vybraných pojmů a platným zákonným předpisům, které se věnují přítomnosti dětí v trestním řízení. Tato část bude zpracována zejména za použití analýzy dat, především vycházejících z odborné literatury, legislativních předpisů a dostupných relevantních dokumentů.

2. Vymezení základních pojmů

2.1. Dítě

Pojem „dítě“ je pojmem obtížně specifikovatelným. Laická veřejnost používá tento pojem v širokém spektru. Jako příklad můžeme uvést, že rodiče takto označují svého syna či dceru, bez ohledu na věk jejich potomka. V trestněprávní, kriminologické literatuře a řadě právních dokumentech bývá pojem „dítě“ používáno, jako období od narození do dosažení 18 let věku jedince. Příkladem takto používaného pojmu je definice, která je uvedena v ustanovení čl. 1 Úmluvy o právech dítěte, podle kterého je za dítě považována, každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, „jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve“.¹

Z české legislativy a vzhledem k danému tématu této práce je třeba zmínit užívání pojmu v ustanovení § 126 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), kde se jím rozumí „osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak“.² V komentáři se poté uvádí „trestní zákoník stanoví jinak tehdy, když má zájem na zvýšené ochraně věkově nejmladších dětí, a rozlišuje proto u konkrétních trestných činů dvě základní věkové kategorie; dítě mladší patnácti let a dítě, jímž se myslí dítě mladší osmnácti let; vedle toho v § 195 odst. 2 písm. a) zvýšeně chrání dítě mladší tří let“.³

Některé právní předpisy považují za dítě osobu mladší patnácti let. Příkladem takového pojetí je definice, která je uvedena v ustanovení § 2 písm. b) zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“) „*dítětem mladším patnácti let je ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršíl patnáctý rok věku*“,⁴ kdy na toto navazuje

---

¹ Rezoluce OSN 44/25, 1999.

² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I.*, Komentář 1. vydání., Praha: C. H. Beck, 2009, 201 s, ISBN 978-80-7400-109-3.

³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I.*, Komentář 1. vydání., Praha: C. H. Beck, 2009, 201 s, ISBN 978-80-7400-109-3.

⁴ zákon č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 2 písm. b).

ustanovení § 139 trestního zákoníku, který stanoví, že „*dítě do dne předcházejícího jeho patnáctým narozeninám, poněvadž v den svých patnáctých narozenin logicky již osobou mladší patnácti let být nemůže*“.⁵ Ustanovení § 89 odst. 1 zákona číslo 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže uvádí, že „*dítě mladší patnácti let není trestně odpovědné*“.⁶ Jestliže se osoba mladší patnácti let dopustí protiprávního jednání, se posuzuje a projednává podle obecných předpisů. U osoby mladší patnácti let páchající protiprávní jednání je čin označován čin jako čin jinak trestný. Jestliže se dítě mladší patnácti let dopustí takového činu, učiní soud pro mládež opatření nezbytná k jeho nápravě, a to na základě výsledků pedagogicko-psychologického vyšetření.

Podle ust. § 93 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. může soud pro mládež uložit tato opatření:

- *„výchovná povinnost*
- *výchovné omezení*
- *napomenutí s výstrahou*
- *zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče*
- *dohled probačního úředníka*
- *ochranná výchova*
- *ochranné léčení*“⁷

2.2 Mladistvý

Pojem „mladistvý“ je uveden v ustanovení § 2 písm. d) zákona o soudnictví ve věcech mládeže. V tomto ustanovení je uvedeno, že dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže se rozumí mladistvým „*ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku*“.⁸ Trestný čin spáchaný mladistvým bývá v souladu s ustanovením § 6 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže označován jakožto provinění. Není-li zákonem o soudnictví ve věcech

---

⁵ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář., § 139, 1. vydání, ISBN 978-80-7400-109-3.

⁶ zákon č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 89 odst. 1.

⁷ zákon č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 93 odst. 1.

⁸ zákona č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 2 písm. d).

mládeže stanoveno jinak, používá se pro posouzení provinění spáchaného mladistvým trestní zákoník.⁹

Opatření, které lze mladistvému uložit za spáchané provinění jsou uvedena v § 10 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, jedná se o:

- „*výchovná opatření*
- *ochranná opatření*
- *trestní opatření*“.¹⁰

2.3 Oběť

Oběťmi trestných činů se zabývá věda, již nazýváme viktimologie. Tato vznikla v polovině 20. století a je součástí kriminologie. Obecně lze říci, že „*viktimologie je věda, která se zabývá osobou oběti, tedy určitou konkrétní fyzickou osobou, která utrpěla tělesnou, psychickou či materiální újmu v důsledku trestné činnosti*“.¹¹ Viktimologie zkoumá vědeckým způsobem oběti trestných činů, především k jakým změnám dochází v chování a prožívání těch, kteří se stali obětí trestného činu. „*Zajímá ji, jakou roli hraje oběť v motivaci pachatele a jakým způsobem se spolupodílí na interakci v průběhu trestného činu. Nejde přirozeně o to zatížit oběť určitou spoluvinou a tím omlouvat a odbřemenit pachatele. Pěstování viktimologie směřuje k vypracování poznatků o tom, jak se lze účinně vyhnout roli oběti a jakými preventivními opatřeními lze snížit riziko ohrožení na minimum. Vedle informací o bezpečném chování se v rámci viktimologie zkoumá problematika právní a psychologické pomoci obětem trestných činů*“.¹² Vzhledem k tomu, že univerzální definice pojmu „oběť“ neexistuje a v samotném trestním řádu a trestním zákoníku není v těchto dvou nejdůležitějších pramenech trestního práva zahrnuta, použiji k definování zákon č. 45/2013 Sb., zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (dále jen zákon o obětech trestných činů), který uvádí, že: „*oběti*

---

⁹ zákon č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 6 odst. 1.

¹⁰ zákon č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 10 odst. 1.

¹¹ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol.: *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 156, ISBN 80-7179-813-4.

¹² ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha: Eurounion, 1998, s. 106, ISBN 80-85858-70-3.

se rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil“.¹³

Oběť může mít v trestním řízení procesní postavení oznamovatele, svědka nebo poškozeného. Dětské oběti mají v trestním řízení nejčastěji převážně postavení poškozeného nebo svědka trestné činnosti.

2.4 Zvlášť zranitelná oběť

Ustanovení § 2 odst. 4 zákona o obětech trestných činů nově definuje pojem „zvlášť zranitelná oběť“, kdy toto ustanovení specifikuje zvlášť zranitelnou oběť takto: *„Zvlášť zranitelnou obětí se pro účely tohoto zákona při splnění podmínek uvedených v odstavci 2 nebo 3 rozumí:*

a) dítě,

b) osoba, která je vysokého věku nebo je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, pokud tyto skutečnosti mohou vzhledem k okolnostem případu a poměrům této osoby bránit jejímu plnému a účelnému uplatnění ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy,

c) oběť trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku) nebo trestného činu teroristickému útoku (§ 311 trestního zákoníku),

d) Oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestného činu, který zahrnoval nátlak, násilí či pohružku násilím, trestného činu spáchaného pro příslušnost k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo oběť trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost

---

¹³ zákon č. 45/2013 Sb., Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, § 2 odst. 4.

*vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní“.*¹⁴

Tato specifická skupina osob je více ohrožena dalšími následky viktimizace než ostatní osoby. Převážně se jedná o děti, osoby fyzicky, mentálně a psychicky postižené a další oběti některých trestných činů. Zákon o obětech trestných činů dále určuje specifikaci výsledku těchto osob.

2.5 Výslech

Výslech je komplikovaný a náročný proces, prostřednictvím kterého se pokouší příslušné osoby, orgány činné v trestním řízení (dle § 12 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále jen „trestní řád“), se jedná o soud, státního zástupce a policejní orgán), získat informace důležité pro věrohodné prokázání, případně vyvrácení skutečností, které jsou zásadní pro úplné a pravdivé objasnění trestné nebo jiné činnosti.

*„Výslech jako důkazní prostředek byl již používán v době římského impéria v předkřesťanském období. V době římské republiky docházelo k výslechu v rámci odvolání římského občana, který nesouhlasil s trestem uloženým na základě úvahy magistráta. K výslechu bylo přistoupeno po přečtení obžaloby v průběhu tzv. sekunda accusatio – druhého stání a pokud bylo potřeba, bylo pokračováno ve výslechu svědků v průběhu tzv. tertia accusatio – třetí stání“.*¹⁵

2.5.1 Výslech z hlediska trestního práva

*„Z pohledu trestního práva lze výslech charakterizovat jako trestně procesní úkon soustředěný na to, aby vypovídající osoba svojí výpovědí poskytla kompletní a spolehlivé poznatky o vyšetřované události“.*¹⁶ Zásady, které se týkají výslechu

---

¹⁴ zákon č. 45/2013 Sb., Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, § 2 odst. 4.

¹⁵SCHELE, K. a kol. : *Vývoj trestního řízení*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishong, 2012, s. 8-10, ISBN 978-80-7418-139-9.

¹⁶ PJEŠČÁK, J. *Kriminalistika*. Bratislava: Obzor, 1981. s. 238.

osob, jsou upraveny trestním řádem, dle kterého se výslech obviněného, svědka nebo znalce řídí. Během výslechu musí být dodržena všechna zákonná práva a povinnosti vyslýchaného a vyslýchajícího. Dle procesního postavení vyslýchaných osob rozděluje trestní řád některé základní druhy výslechu:

- výslech svědka (§ 101 - §103 trestního řádu)
- výslech podezřelého
- výslech obviněného (§ 91 - § 95 trestního řádu)
- výslech obžalovaného (§ 207 - § 208 trestního řádu)
- výslech znalce (§ 108 trestního řádu)

2.5.2 Výslech z hlediska kriminalistiky

Z hlediska kriminalistiky se jedná o kriminalistickou metodu, díky které se na základě zákona získávají kriminalistické a právně důležité informace formou výpovědi vyslýchaných osob. Tato kriminalistická metoda má za účel kromě získání důkazů, které mohou být uplatněny před soudem, i jako návod, jak postupovat během stávajícího výslechu nebo vedení celého vyšetřování.

Jako definici výslechu z hlediska kriminalistiky se jako nejideálnější jeví definice „*Výslech je specifická metoda kriminalistické praxe, kterou se získávají formou výpovědi za zákonem stanovených podmínek a z důvodů stanovených zákonem kriminalisticky a právně relevantní informace uložené ve vědomí člověka.*“¹⁷

„*O relevantních informacích uložených ve vědomí člověka hovoříme jako o stopách paměťových. Paměťové stopy vznikají, když člověk bezprostředně či zprostředkovaně vnímá svými smysly okolnosti trestného činu nebo jiné kriminalisticky relevantní události a uchová si je ve své paměti. Jak ukazuje kriminalistická praxe, nejčastější je vnímání v sensorické oblasti zrakové a sluchové, ale zanedbatelné nejsou ani vjemy hmatové, čichové a chuťové. Z hlediska smyslového stupně poznání bychom tedy mohli dělit paměťové stopy podle uvedených sensorických oblastí. Toto dělení však nebývá v odborné literatuře zdůrazňováno, neboť u člověka existuje smyslový stupeň poznání. To znamená, že smyslový obraz vnímaných objektů, jeví a procesů je vždy více nebo méně zpracován a modifikován (pozitivně i negativně) abstraktním*

---

¹⁷ STRAUS, J. a kol.: *Kriminalistická taktika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2011, s. 101, ISBN 978-80-7380-343-8.

*myšlením. Paměťové stopy jsou tudíž zobecněným poznatkem o objektech, jevech a procesech objektivní reality. Hmotným nositelem paměťové stopy (odrážejícím objektem) je šedá kůra mozková a psychofyzilogické procesy konkrétního člověka, např. očitého svědka události trestného činu“.*¹⁸

2.5.3 Výslech z hlediska psychologie

Forenzní psychologie se zajímá o psychologické aspekty výslechu a utváří celkový obraz osobnosti a důvěryhodnosti výpovědi, vypovídající osoby. Mezi základní předpoklady pro úspěšné vedení výslechu, z pohledu psychologie, patří:

- získání důvěry vyslychaného vůči vyslychajícímu
- psychický kontakt mezi vyslychajícím a vyslychaným
- vědomá převaha vyslychajícího nad vyslychaným¹⁹

Forenzní psychologie dále zkoumá i vnější projevy vyslychané osoby, kterým by měl vyslychající během výslechu věnovat pozornost. Jedná se o emoce, pohyby těla a končetin, mimické projevy obličeje a hlasové projevy. Toto sledování však nemá žádný význam ve smyslu procesního dokazování.

Výslech v psychologickém slova smyslu chápeme jako dynamický, relativně uzavřený, časově ohraničený systém vzájemně podmíněných interakcí (vztahů a komunikačních aktů) mezi vyslychajícím a vyslychaným, probíhající ve specifických podmínkách výslechové situace. Jednající osoby (vyslychající, vyslychaný, případně další zúčastněné osoby), prostředky, které používají a podmínky, v nichž k interakci dochází, tvoří sociální situaci. Vztahy mezi prvky situace a jejich vzájemné působení vytváří novou kvalitu, individuální prožívání a chování dostává sociální rozměr. Interakce mezi vyslychajícím a vyslychaným, která tvoří základ výslechové situace, se od jiných druhů interakcí liší především předmětem, obsahem a průběhem interakce, motivací účastníků k interakci a vztahy mezi vyslychajícím a vyslychaným.²⁰

---

¹⁸ MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, s. 54, 1994, ISBN 80-206-0423-5.

¹⁹ MATIÁŠEK, J., SOUKUP, J., BÁRTA, B. *Psychologie a výslechová praxe*. Praha: Orbis, 1968, s. 93.

²⁰ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 29, ISBN 978-80-7380-153-3.

3. Vývoj dítěte

3.1 Vývojová období dítěte

Během života procházejí děti množstvím vývojových změn a prožívají různé vývojové fáze. Součástí těchto fází je vývoj dětské psychiky, která na tato jednotlivá období časově navazuje a pro jejich časovou posloupnost nelze některé z nich přeskočit. Ze začátku je vývoj dítěte podmíněn biologickými aspekty, později však začínají převažovat kontakty dítěte a sociální prostředí, v kterém se dítě pohybuje.

„Všeobecná vývojová období dítěte se dělí na:

1. *novorozenec (do konce prvního měsíce života)*
2. *nemluvně, kojeneček (do konce prvního roku života)*
3. *batole (do konce třetího roku života)*
4. *předškolní věk (do konce šestého roku života)*
5. *mladší školní věk (do jedenácti, dvanácti let)*
6. *starší školní věk, pubescence (do čtrnácti, patnácti let)*
7. *dospívání, adolescence (do konce osmnáctého roku života)“²¹*

3.1.1 Novorozenecké období (do konce prvního měsíce života)

*„Novorozenecké období trvá přibližně 1 měsíc. Je to doba adaptace, během níž se dítě přizpůsobuje podmínkám nového prostředí, které jsou odlišné od podmínek intrauterinního života“.*²² Charakteristikou novorozeneckého období je adaptace dítěte mimo dělohu své matky. Dítě v této fázi ještě nevnímá svět kolem sebe, je pouze vybaveno důležitými reflexy – sací, obranný (pláč) a úchopový.

---

²¹ NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vydání. Praha: Academia, 1997, s. 409, ISBN 80-200-0625-7.

²² VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, 1999, s. 23, ISBN 80-7184-803-4.

3.1.2 Kojenecké období (do konce prvního roku života)

Během kojeneckého období se dítě rychle tělesně a duševně vyvíjí a to včetně slovní zásoby, která u kojence obsahuje asi 3 – 5 slov („máma“, „táta“ atd.).

3.1.3 Batolecí období (do konce třetího roku života)

Batolecí období se vyznačuje vývojem pohybových schopností, dítě začíná lézt a chodit. Během druhého roku života se slovní zásoba rozšiřuje až na dvě stě slov a kolem třetího roku až na tisíc slov. Okolo třetího roku může vzniknout koktavost. Dítě se v tomto období učí základním hygienickým a společenským návykům a celkově se osamostatňuje v řadě životních funkcí (dále se rozvíjí chůze a pohyb, řeč, samostatný příjem potravy).

3.1.4 Předškolní věk (do konce šestého roku života)

V předškolním věku dítěte se rozvíjí duševní a sociální schopnosti a mění se tělesné rozměry. V tomto období se dítě připravuje na to, že bude navštěvovat školu. *„Nástup do školy je důležitým sociálním mezníkem. Role školáka je limitována dosažením určitého věku a jemu odpovídající vývojové úrovni. Proto funguje i jako určité potvrzení normality. Škola je pro dítě symbolem, se kterým se více nebo méně ztotožňuje a v tomto smyslu se stává součástí jeho osobní identity. Představa předškolního dítěte o roli školáka je závislá především na informacích a vlivu jiných osob. V této době se může realizovat pouze symbolicky, na úrovni hry. Vymezují ji především její nápadné vnější znaky, které dítě získává jako potvrzení budoucí změny, jako symboly nové role. V této fázi je dítě takové, že chce uplatnit svoje schopnosti a prosadit se. Prožitek úspěšnosti se stává součástí osobní identity a ovlivňuje v tomto směru dětské prožívání i chování. Vlastní hodnota je spojována s oceněním výkonu*

ostatními lidmi“.²³ Hlavní činností dítěte v předškolním věku je hra, díky které se rozvíjí paměť, představa, řeč a myšlení.

3.1.5 Mladší školní věk (do jedenácti, dvanácti let)

První část mladšího školního věku se dítě výrazně fyzicky vyvíjí, kdy následně pokračuje období pomalého růstu a vývoje. „*Dítě, díky povinné školní docházce, začíná chodit do školy, kde se učí společenským návykům, časovému rozvrhu a plnění dalších povinností (např. učení). Prohlubuje se charakter vnímání, a díky vlivu školy začíná silnit pozornost, soustředění a zapamatování. Dítě tak začíná zvládat aktivně pozorovat věci a dění kolem sebe. V této fázi už přijímá realitu takovou, jaká je, ale věci, s nimiž se doposud nesetkalo, odmítá jako nesmyslné. Přebírá názory od dospělých, protože v nich spatřuje autoritu*“.²⁴ Výrazně se zvětšuje obsah slovní zásoby, proto dítě své myšlenky začíná nejčastěji vyjadřovat verbálně.

City dítěte mladšího školního věku zůstávají krátkodobé, za to se však vyznačují velkou intenzitou. Během sedmého až desátého roku života se dostavuje citová stálost a vyrovnanost.

3.1.6 Starší školní věk (do čtrnácti, patnácti let)

Starší školní věk je u jedince silně ovlivněn probíhající pubertou. V činnost vstupují pohlavní žlázy, vytvářejí se druhotné pohlavní znaky, urychluje se růst a díky pohlavním hormonům se spouští puberta. V tomto období se dítě stává dospělým jak fyzicky, tak psychicky. Psychické dospívání okolo čtrnáctého roku života se zejména projevuje touhou po osamostatnění, a proto většinou končí výchova v narušených nebo rozpadlých rodinách či u problémových dětí.

„*Dobře viditelné jsou vývojové rozdíly mezi dívkami a chlapci. Dívky mají ve vývoji náskok zhruba jednoho roku*“.²⁵ Z prožívání dítěte se v protikladu k předchozímu věkovému období ztrácí citová stabilita a jistota a dostavují se emoční

---

²³ VÁGNEROVÁ, M. Psychologie školního dítěte. Praha: Karolinum, 1997, s. 8, ISBN 80-7184-487-X.

²⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005, s. 250-251, ISBN 80-246-0956-8.

²⁵ ČAČKA, O. *Přehled psychologie obecné, dospívání a pracovní výkonnosti*. Brno: Masarykova univerzita, 1995, s. 41, ISBN 80-210-0904-7.

výkyvy. „City jsou stále značně intenzivní, ale také impulzivní a trvají krátkou dobu. Během rozhovoru vyžaduje dítě, aby se s ním jednalo jako s rovnocenným partnerem, protože v opačném případě ztrácí zájem o komunikaci, provokuje a není ochotné ani schopné naslouchat lidem s odlišnými názory. Z těchto důvodů je taková komunikace náročná na trpělivost.“²⁶

3.1.7 Dorostové období (do konce osmnáctého roku života)

Během dorostového období (adolescence) se výrazně zpomaluje a postupně úplně zastaví růst do výšky. „V biologickém smyslu vymezuje období dospívání jako životní úsek ohraničený na jedné straně prvními známkami pohlavního zrání a na druhé straně dovršením optimální reprodukční schopnosti a dokončením tělesného růstu. Z psychologického hlediska je období dospívání charakterizováno ohlášením nových silných pudových tendencí a hledáním způsobů jejich uspokojování a kontroly“.²⁷ V krátké době se jedinec rychle mění v biologické, psychické a sociální sféře a je dosaženo pohlavní dospělosti. Adolescence je také období, kdy jsou již plně rozvinuty všechny formy myšlení, které jsou charakteristické pro dospělé jedince.

Pojem „dítě“ je v této fázi možné zaměnit za pojem „mladistvý“. Dochází k dovršení vývoje osobnosti jedince a stále více se oslabuje vztah závislosti na rodičích a sílí potřeba k osamostatnění. Výrazné vývojové rozdíly mezi dívkami a chlapci, které jsou výrazné v předchozím věkovém období, se vytrácejí, i když k úplnému srovnání dochází po osmnáctém roce života. Toto vývojové období se převážně vyznačuje potřebou o svobodném rozhodování, zbrklostí a ukvapeností, na druhou stranu postrádá zájem o zodpovědnost za následky vlastních rozhodnutí.

3.2 Význam věku dítěte ve vztahu k výpovědi

Při normálním duševním vývoji je dítě schopné učinit svědeckou výpověď již okolo pěti let. Mladší dítě může být přibráno jako svědek pouze v případě, že jeho

---

²⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie 1: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. s. 393-397, ISBN 80-246-0956-8.

²⁷ LANGMEIER, J. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyziologie*. Praha: H & H, 1998. s. 87-88, ISBN 80-7169-195-X.

výpověď působí podpůrně k ostatním výpovědím starších svědků. Pětileté dítě se během výslechu chová naprosto bezprostředně a bez výhrad, pokud naváže vyslychající s dítětem přátelský kontakt ještě před začátkem samotného výslechu. Během navázání takového kontaktu mezi dítětem a vyslychajícím dochází k naprostému uvolnění dítěte, a to se následně chová velmi přirozeně a otevřeně. Takové dítě dokáže poskytnout výpověď bez fantazijních představ a dokáže jasně vylíčit konkrétní skutečnosti, jež se ho nějakým způsobem dotýkají.

Sedmileté až desetileté dítě lze považovat za ideálního svědka, protože je stále bezprostřední, snadno oslovitelné a čitelné, vyjadřuje se samo otevřeně, aniž by muselo nad odpovědí přemýšlet, protože si neuvědomuje možné následky své výpovědi. Dítě v tomto věkovém období má ovšem sklony k neposednosti a rychle se unaví, na což by měl vyslychající brát ohled. Oproti mladšímu dítěti je ho možné vyslychat i k sexuálními deliktům.

V průběhu jedenáctého a třináctého věku dítěte se výrazné změny ve vývoji projevují hlavně u dívek. Vzhledem k tomu, že ačkoliv děti v tomto věku nemají žádnou svojí sexuální zkušenost, bývají v tomto směru už velmi dobře informovány, a to výrazně zlepšuje jejich výpověď ohledně sexuálních deliktů. Toto věkové období dítěte je také jediné, kde rozhodujícím způsobem hraje roli pohlaví vyslychaného a vyslychajícího. Obzvláště dívky by měly být vyslychány osobou ženského pohlaví, protože to odbourává neschůvka a stydlivost vyslychaných dívek.²⁸

---

²⁸ ARNTZEN, F., MICHAELIS, E. Psychologie der Kindervernehmung. Wiesbaden: Bundeskriminalamt, 1970. s. 50-62.

4. Právní úprava výslechu dětí a mladistvých

Výslech mladistvých a dětí mladších patnácti let upravuje především zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Tento zákon klade důraz na pečlivost v přístupu k dětem a mladistvým, ohleduplné zacházení s nimi a na ochranu jejich práv, zájmů a jejich vlastních osob.

Úmluva o právech dítěte v článku 12 uvádí:

„1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.

2. Za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce anebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství.“²⁹

V § 102 trestního řádu se uvádí:

„Odst. 1 Je-li jako svědek vyslýchána osoba mladší než osmnáct let o okolnostech, jejichž ožívování v paměti by vzhledem k věku mohlo nepříznivě ovlivňovat její duševní a mravní vývoj, je třeba výslech provádět zvláště šetrně a po obsahové stránce tak, aby výslech v dalším řízení zpravidla už nebylo třeba opakovat; k výslechu se přibere orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo jiná osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže, která by se zřetelem na předmět výslechu a stupeň duševního vývoje vyslýchané osoby přispěla k správnému vedení výslechu. Může-li to přispět k správnému provedení výslechu, mohou být přibráni i rodiče. Osoby, které byly takto přibrány, mohou navrhnout odložení úkonu na pozdější dobu a v průběhu provádění takového úkonu navrhnout jeho přerušování nebo ukončení, pokud by provedení úkonu nebo pokračování v něm mělo nepříznivý vliv na psychický stav vyslýchané osoby. Nehrozí-li nebezpečí z prodlení, orgán činný v trestním řízení takovému návrhu vyhoví.

---

²⁹ Sdělení č. 104/1991 Sb. sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte, přijata OSN dne 20.11.1959.

Odst. 2 V dalším řízení má být taková osoba vyslechnuta znovu jen v nutných případech. V řízení před soudem je možno na podkladě rozhodnutí soudu provést důkaz přečtením protokolu nebo přehráním obrazového a zvukového záznamu pořízeného o výsledku provedeném prostřednictvím videokonferenčního zařízení i bez podmínek uvedených v § 211 odst. 1 a 2. Osoba, která byla k výsledku přibrána, se podle potřeby vyslechne k správnosti a úplnosti zápisu, k způsobu, jímž byl výslech prováděn, jakož i k způsobu, jímž vyslýchaná osoba vypovídala.

*Odst. 3 Osobě mladší než 18 let lze klást otázky jen prostřednictvím orgánu činného v trestním řízení.*³⁰

4.1 Výslech dítěte

Výslech dítěte-svědka upravuje § 101 odst. 1 a § 102 trestního řádu.

§ 101 odst. 1 trestního řádu pojednává o poučení osoby mladší patnácti let a o významu svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi, přiměřené věku svědka.³¹

§ 102 trestního řádu uvádí, že v situacích, kdy je osoba mladší patnácti let vyslýchána o okolnostech, které by mohly mít, vzhledem k věku, nepříznivé následky na psychický a mravní vývoj, je potřeba provádět výslech šetrně a vzhledem k obsahu výpovědi tak, aby nebylo potřeba výslech opakovat. K výsledku se přibere osoba, která má zkušenosti s výchovou mládeže a je nápomocna ve správném vedení výslechu. Případně mohou být k výsledku přibráni rodiče. V případě, že je během výslechu nepříznivě ovlivněn psychický stav vyslýchaného, mohou tyto osoby navrhnout odklad určitého úkonu na pozdější dobu nebo jeho přerušování nebo ukončení. Jejich návrhu nemusí orgán činný v trestním řízení vyhovět pouze v případě, že by hrozilo nebezpečí z prodlení. Opakovaný výslech má osoba mladší patnácti let podstoupit pouze ve skutečně nutných důvodech. V řízení před soudem lze výpověď svědka mladšího patnácti let provést přečtením protokolu.

---

³⁰ zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 102 odst. 1, 2, 3.

³¹ zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 101 odst. 1

Dítě mladší patnácti let je v souladu s ustanovením § 89 zákona o soudnictví ve věcech mládeže trestně neodpovědné, pokud se ale dopustí činu jinak trestného, může mu být soudem pro mládež uloženo některé z opatření uvedených v § 93 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.³²

Účastníky tohoto řízení vymezuje § 91 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Kromě nezletilého dítěte se jedná o příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, zákonné zástupce dítěte, případně osoby, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy nebo jiné obdobné péče. Řízení se dále účastní státní zastupitelství, pokud podalo návrh na jeho zahájení. Soudem pro mládež je dítěti ustanoven advokát, který plní roli opatrovníka po celou dobu řízení až do jeho skončení.³³

4.2 Výslech mladistvého

Mladistvý je jako svědek vyslýchán stejně jako dospělý dle předmětných ustanovení trestního řádu. V případech, kdy je mladistvý vyslýchán v roli obviněného, vztahuje se na něj hlava II. Zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Dle § 36 zákona o soudnictví ve věcech mládeže má být v řízení proti mladistvým přizvána Probační a mediační služba a příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí.³⁴ § 40 téhož zákona navíc zmiňuje spolupráci také se zájmovými sdruženími občanů nebo s osobami realizující probační programy.³⁵

Ustanovení § 42 zákona o soudnictví ve věcech mládeže se věnuje právům mladistvého, který má především právo na zacházení přiměřené jeho věku, duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu. Od chvíle, kdy jsou proti mladistvému použita opatření dle tohoto zákona nebo provedeny úkony podle trestního řádu, musí mít přiděleného obhájce. To neplatí pouze v případě, nelze-li provedení úkonů odložit a zajistit vyrozumění obhájce. Mladistvého je nutné vždy poučit o jeho právech a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění.³⁶

---

³² zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 89

³³ zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 91

³⁴ zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 36.

³⁵ zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 40.

³⁶ zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 42.

Ustanovení § 55 zákona o soudnictví ve věcech mládeže ukládá orgánům činným v trestním řízení za povinnost objasňovat a dokazovat příčiny provinění mladistvých a skutečnosti, které jsou významné pro posouzení jejich osobních, rodinných a jiných poměrů se zvláštní pečlivostí. Dále stanovuje nutnost co nejdůkladněji zjistit stupeň rozumového a mravního vývoje mladistvého, jeho povahu, poměry a prostředí, v kterém žil a byl vychován, jeho chování před spácháním proviněním a i po něm. Poměry mladistvých zjišťuje příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo Probační a mediační služba.³⁷

Povinnost postupovat ohleduplně a prošetřovat osobnost mladistvého pro samotný výsledek ukládá § 57 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

§ 58 stejného zákona pojednává o vyšetření duševního stavu mladistvého, ke kterému se přibírá znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii a znalec z oboru zdravotnictví nebo pedagogiky, odvětví psychologie, se specializací na dětskou psychologii. Znalec může duševní stav mladistvého pozorovat pouze maximálně jeden měsíc, do kterého musí vypracovat posudek. V odůvodněných případech může znalec požádat o prodloužení této lhůty, ta však lze prodloužit pouze o jeden měsíc.³⁸

---

³⁷ zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 55.

³⁸ zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, § 58.

5. Metodika výslechu dětí

5.1 Výslech

Pro správné vedení výslechu je důležité, aby si vyslýchající uvědomil, že se výslech člení na určité části³⁹, kde každá část má svůj význam. Proto by měl vést výslech tak, aby žádnou z částí nevynechal a každou z nich postupně prošel.

5.1.1 Příprava výslechu

„Přípravou výslechu se rozumí jakákoliv činnost, kterou vyslýchající záměrně vyvíjí k zajištění konání výslechu. Tyto činnosti můžeme rozdělit do dvou fází – analytická a syntetická.“⁴⁰

Analytická fáze přípravy výslechu:

Tato fáze výslechu znamená, že si vyslýchající analyzuje to, jak svůj výslech povede. Jedná se o přípravnou fázi, kdy si zároveň vyslýchající vyhodnocuje doposud shromážděný materiál, a to zejména o osobě kterou vyslýchá. Zjišťuje zejména rodinné poměry osoby a její vyspělost jak po rozumové, tak po mravní stránce.

Syntetická fáze přípravy výslechu:

Po vyhodnocení informací získaných z analytické fáze si vyslýchající musí vytvořit představu o tom, jak bude samotný výslech probíhat a vytyčí si cíle výslechu. Rozhodne se o místě času konání výslechu a vyrozumí všechny osoby, které musí být přítomny. Předvolání dítěte proběhne prostřednictvím zákonných zástupců dítěte, školy nebo jiného obdobného zařízení, ve kterém se momentálně dítě nachází. U malých dětí mohou rodiče požádat, aby si sebou vzalo svou oblíbenou hračku.⁴¹ Vyslýchající si v této fázi také vypracovává soupis otázek, které by chtěl položit.

---

³⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2.*, přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 327-332, ISBN 80-717-9878-9.

⁴⁰ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 248–250, ISBN 978-807-3800-383.

⁴¹ MATIÁŠEK, Jan, Bohumil BÁRTA a Jaroslav SOUKUP. *Psychologie a výslechová praxe*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1968, s. 21–22.

5.1.2 Stádia výslechu

Samotný výslech dítěte lze rozdělit do několika stádií.

Úvodní stádium výslechu

V ideálním případě by dítě mělo přijít rovnou do výslechové místnosti, a to bez čekání v čekárně. Před samotným výslechem by se měl vyslychající setkat s dítětem a osobou, které dítě přivedla (nejčastěji rodiče). Během tohoto setkání je důležité s touto osobou hovořit zdvořile a přátelsky. Dítě je k těmto projevům velmi všímavé, a pokud zjistí, že jemu blízká osoba s vyslychajícím vychází v dobrém, nemá důvod se jí zbytečně obávat.⁴²

V počáteční fázi výslechu vyslychající musí dítěti představit osoby, které jeho výslechu budou přítomny. Jako další věc, která je třeba udělat, je dítě řádně a srozumitelně poučit o jeho právech. Kontakt s nejmenšími dětmi se nejlépe navazuje prostřednictvím hraček, se kterou si dítě hraje, kdy v průběhu hraní by se měl vyslychající s dítětem zapojit do hry. V průběhu hraní je dobré přesvědčit dítě, že je důležité vypovídat k dané věci.

Monologická část výslechu

Poté, co je s dítětem navázán kontakt a dítě je ochotné spolupracovat a vypovídat, následuje monologická část výslechu. V této fázi by mělo dítě vypovídat vše, na co si k předmětné události samo vzpomene. Vyslychající by nemělo do jeho výpovědi zasahovat, pouze v případech, pokud dítě odbočuje od tématu nebo se takzvaně zasekne.⁴³ Pokud se jedná o událost, jež trvala určitou dobu a po tuto dobu eskalovala (např. týrání, sexuální obtěžování atd.), vyslychající by měl dítě nasměrovat tak, aby svou výpověď začalo od prvních projevů a pokračovalo do současnosti.

Pro vyšetřování je nejdůležitější první souvislá výpověď dítěte, která byla nejvíce autentická. Dítě v ideálním případě totiž popíše, jak se z jeho pohledu

---

⁴² MATIÁŠEK, Jan, Bohumil BÁRTA a Jaroslav SOUKUP. *Psychologie a výslechová praxe*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1968, s. 21-22.

⁴³ PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009, Psyché (Grada), s. 142-146, ISBN 978-802-4726-182.

předmětná událost stala, jaké byly její příčiny a následky. Z této výpovědi by mělo vyplynout, jaký postoj dítě zaujímá k předmětné události i k zainteresovaným osobám. Vyslychající v průběhu dětského líčení událostí vyhodnocuje obsah výpovědi i neverbální komunikaci dítěte a zaměřuje se především na rozpory ve výpovědi, věrohodnost informací a nápadné neverbální projevy.

Dialogická část výslechu

V průběhu monologické části výslechu si vyslychající sestavuje upřesňující a doplňující otázky, na které se poté dítě doptává. Cílem této fáze výslechu je aktivní přístup vyslychajícího, který svými otázkami, doplní, konkretizuje a prověří monologickou výpověď dítěte. Při pokládání otázek používá vyslychající dětský slovník, a vychází z výrazů, které dítě používalo během monologové části a neustále přihlíží k věku vyslychaného. Pokládání otázky by měly být dítěti srozumitelné a jednoznačné. Nejvhodnější způsob pokládání otevřených otázek, které dítě motivují k tomu, aby se rozpovídalo.⁴⁴ Na uzavřené otázky s možnou odpovědí ano – ne mají děti tendence odpovídat ano, i když otázce nerozumějí. Vzhledem k tomu, že u dětí může dojít k neúmyslné manipulaci, je důležité, aby se vyslychající vyvaroval sugestivních a kapciózních otázek, a aby kontroloval své neverbální projevy, které by mohly dítě ovlivnit.⁴⁵ V některých případech lze použít otázky, které se dítěti předestře absurdní scénář a očekává se, že ho dítě začne samo vyvracet a předmětnou událost uvede na pravou míru.⁴⁶ V případě, že dítě očividně lže nebo má obtíže s reprodukcí některých skutečností, poskytuje tato fáze výslechu vyslychajícímu prostor k překonání těchto problémů.

Přestávky během výslechu

Průměrné dítě udrží pozornost okolo dvaceti minut. Když začne být unavené (neklid, pomalejší řeč, tření si očí) nebo nepozorné, je vhodné výslech přerušit, a to na několik minut. Během této přestávky by si dítě mělo hrát s hračkami, malovat si nebo se věnovat činnostem, které nesouvisí s vyšetřovanými událostmi.

---

⁴⁴ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 119-120, ISBN 978-80-7380-153-3.

⁴⁵ PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009, Psyché (Grada), s. 142-146, ISBN 978-802-4726-182.

⁴⁶ Čírtková, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk), s. 326, ISBN 80-864-7386-4.

Vyslychající by měl tento čas využít ke krátké poradě s přítomnými osobami a k případnému aktualizování přípravy dalšího vedení výslechu.

Osoby, které jsou přítomny výslechu, mohou navrhnout odložení úkonu na pozdější dobu a v průběhu provádění takového úkonu navrhnout jeho přerušeni nebo ukončení, pokud by provedeni úkonu nebo pokračování v něm mělo nepříznivý vliv na psychický stav vyslychané osoby. Nehrozí-li nebezpečí z prodlení, orgán činný v trestním řízení takovému návrhu vyhová.⁴⁷

V případě, že výslech trvá příliš dlouho nebo dítě přestává spolupracovat s vyslychajícími, a tím je evidentní, že výslech nelze v blízké době dokončit, odročí ho vyslychající na jiný den.

Ukončení výslechu

Výslech dítěte by měl být ukončen příjemným nebo neutrálním povídáním o běžných věcech a malým dětem by se měl dát prostor k hraní s hračkami. Takovéto ukončení výslechu je důležité proto, aby dítě neodcházelo rozrušené nebo vystrašené a odpoutalo se od špatných vzpomínek.

5.1.3 Poučení dítěte

Poučení dítěte před výslechem je velmi důležité, protože pokud by bylo dítě poučeno nesprávně nebo vůbec, je výpověď bezcenná a nelze ji použít jako důkazní prostředek v trestním řízení. V takovém případě by bylo nutné takovou výpověď opakovat, a to vzhledem k dětské psychice není žádoucí.

Trestní řád upravuje poučení dětských svědků v ustanovení § 101 odst. 1: „Před výslechem svědka je třeba vždy zjistit jeho totožnost, jeho poměr k obviněnému, poučit jej o právu odepřít výpověď, a je-li toho třeba, též o zákazu výslechu nebo o možnosti postupu podle § 55 odst. 2, jakož i o tom, že je povinen vypovědět úplnou pravdu a nic nezamlčet. Dále musí být poučen o významu svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi, křivého obvinění a pomluvy. Je-li jako svědek vyslychána osoba mladší než patnáct let, je třeba ji poučit

---

⁴⁷ zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 102 odst. 1, odst. 2.

přiměřeně jejímu věku.“⁴⁸

O tom, jak konkrétně vyslychající poučí dětského svědka rozhoduje samotný vyslychající, který si během své praxe osvojí určité názorné příklady pro lepší pochopení poučení ze strany dítěte. Poučení pro děti se obsahově téměř neliší od poučení pro dospělé. Vždy je nutné dítě poučit o jeho právech a povinnostech, stejně tak jako dospělého člověka. Především se jedná o poučení o právu na odepření výpovědi, o povinnosti vypovědět úplnou pravdu a nic nezamlčet, a o významu svědecké výpovědi. Doporučuje se, doslovně necitovat úplné zákonné znění poučení, protože by mohlo na dítě působit zastrašujícím dojmem. Poučení o trestních následcích krivé výpovědi je v případě dětí do patnácti let bezpředmětné, vzhledem k tomu, že tyto děti nejsou trestně odpovědné.⁴⁹ Dále je důležité upozornit dítě na to, že pokud neví, nebo si nemůže vzpomenout, může říct „nevím“, či „nepamatuji si“. Děti toto neberou jako samozřejmost a hrozí nebezpečí, že pokud by tuto informaci nedostaly a neznaly by odpověď, znervózněly by, nebo by mohly rozplakat. Pokud jsou předem ujistěny, že nevadí, pokud si nevzpomenou, jsou mnohem klidnější.

Pokud se jedná o čin, kdy je obviněným ze spáchání činu rodič vyslychaného dítěte (nebo jiný příbuzný dle ust. § 100 trestního řádu), je důležité v poučení zvláště zdůraznit, že proti tomuto má právo nevypovídat. Kdyby se tohoto poučení dítěti nedostalo, nebo by se dostalo v pro něj nesrozumitelné formě, obhajoba obviněného by jistě namítala, že tento důkaz je nepřípustný. Vyslychající tedy může dítě poučit například takto: „Pokud mi nechceš říct o tom, co tatínek dělal, protože se bojíš, že by za to mohl jít do vězení, nemusíš mi to říkat.“ Velký pozor si je potřeba dát na formulaci poučení ohledně pravdivé výpovědi. Malé děti nechápou, co znamená „říkat úplnou pravdu“. A proto jim vyslychající uvádí konkrétní příklady, které jsou pro ně pochopitelné: „Když řeknu, že mám na sobě černé tričko, neříkám pravdu - vymyslím si, protože mám na sobě červené tričko, rozumíš?“ Tomu se dítě většinou začne smát a pochopí, co tím vyslychající myslí. „Nic nezamlčet“ lze dítěti znázornit na příkladu: „Pokud se mě zeptáš, co mám v kapse a já odpovím, že tam mám kapesník, neřekl jsem všechno, protože tam mám kromě kapesníku i klíče, podívej - to znamená,

---

⁴⁸ zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 101 odst. 1.

⁴⁹ CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, s. 129, ISBN 80-717-8739-6.

že jsem ty klíče zatajil.“

„Dítě by mělo vědět, že je celý jeho výslech nahráván a že je pozorováno ještě dalšími osobami. Vyslychající může tyto skutečnosti oznámit například tímto způsobem: „Abych si nemusel psát všechno, co mi říkáš a nerušil tě tím, mám tady kameru, která nás nahrává. Stačí tedy, když mi všechno řekneš jen jednou, už to nebudeš muset nikde opakovat. Za tím zrcadlem jsou další lidé, kteří se na nás dívají a pokud se budou chtít na něco zeptat, řeknou mi to o přestávce, takže nás nebudou vůbec rušit, nemusíš se bát.“⁵⁰ Některá tato poučení mohou vyznít tak, že by z nich dítě mohlo dostat strach, v praxi tomu tak většinou nebývá.

V závislosti na věku dítěte je vhodné, pokud vyšetřovatel v průběhu poučování vyzývá dítě, aby svými slovy popsal, jak poučení rozumí.

5.2 Účastníci výslechu

5.2.1 Osoba vyslychajícího

Zákon č. 45/2013 Sb. zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (dále jen zákon o obětech) v ust. § 20 stanoví, že výslech dětí „v přípravném řízení provádí vždy osoba k tomu vyškolená s výjimkou případů, kdy se jedná o úkon neodkladný a vyškolenou osobu nelze zajistit.“ Na osobě vyslychajícího velmi závisí průběh celého výslechu. Úkolem vyslychajícího je především připravit a iniciovat výslech, poučit osobu vyslychanou a pokládat jí otázky, dokumentovat výslech a zvažovat další možný postup v případě. Po celou dobu výslechu je třeba udržovat vyvážený poměr mezi získáváním informací od vyslychaného a udržováním vhodného psychologického vztahu k vyslychanému. Také je velmi důležité, aby se vyslychající mohl na výslech dostatečně soustředit a nebyl na něj činěn jakýkoli nátlak, toto však může být velmi těžké zajistit, zvláště u případů, které jsou mediálně sledované, či v situaci, kdy má vyslychající mnoho další práce.⁵¹ Ideální vyslychající by měl mít citový vztah k dětem, být slušný, taktní, trpělivý, klidný, vyrovnaný, věcný, laskavý

---

⁵⁰ KUBALÍKOVÁ, L. *Zvláštnosti výslechu dětí*. 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce Konrád, Z.

⁵¹ SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 33–35, ISBN 978-80-7380-153-3.

a empatický. Dále by mu mělo záležet na budoucím vývoji konkrétního dítěte.⁵² Výslech závisí na konkrétním vyslychajícím a nezáleží na tom, zda se jedná o muže, či ženu. Pokud dítěti ublížil muž, je možné, že bude mít strach i z ostatních mužů (a naopak). V tomto případě je vhodné zvážit, zda výslech povede muž nebo žena. U dospívajících dívek, kde existuje podezření na vymyšlení si sexuálního zneužití je lepší, pokud výslech vede žena.

5.2.2 Psycholog

Během výslechu je přítomnost dětského psychologa vysoce žádoucí, a to hlavně u případů sexuálního zneužití⁵³, týrání, či domácího násilí.⁵⁴ Před začátkem výslechu si s dítětem může promluvit a vysvětlit mu, co ho čeká a proč je jeho výpověď důležitá. Tento rozhovor by se měl ideálně odehrát bez přítomnosti třetích osob a tak, aby se dítě před výslechem uvolnilo a nemělo zbytečné obavy. Psycholog pozorující výslech může být zároveň pověřen vypracováním znaleckého posudku na vypovídající dítě.⁵⁵

5.2.3 Pedagog

Jedná se o osobu, která má znalosti a zkušenosti s výchovou mládeže a dokáže přispět ke správnému vedení výslechu s ohledem na předmět výslechu a osobnost dítěte. U většiny výslechů dětí je přítomnost pedagoga vhodná. V některých případech je dokonce nutná, pokud se jedná o případy, kdy oživování jistých okolností z dětské paměti by mohlo nepříznivě ovlivnit duševní a mravní vývoj vyslychaného dítěte.⁵⁶ Na základě konstatování Nejvyššího státního zastupitelství nemůže být v roli

---

⁵² MATIÁŠEK, J., BÁRTA, B., SOUKUP, J. *Psychologie a výslechová praxe* 1. vyd. Praha: Orbis, 1968, str. 61.

⁵³ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, Vysokoškolské učebnice, s. 180 – 184, ISBN 80-864-7386-4.

⁵⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: (domácí násilí, stalking, predikce násilí)*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, Psyché (Grada), s. 42-46, ISBN 978-802-4722-078.

⁵⁵ KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, s. 37–38, ISBN 978-80-7251-241-6.

⁵⁶ STRAUS, J., VAVERA, F. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 145–146, ISBN 978-807-3802-585.

přítomného pedagoga jiný vyšetřovatel, i když by měl pedagogické vzdělání.⁵⁷ Dále není vhodné, aby byl u výslechu přítomen učitel ze školy vyslychaného dítěte, u kterého existují pochybnosti o objektivním přístupu.

5.2.4 Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Pracovník orgánu sociálně – právní ochrany dětí má za úkol hájit zájmy dítěte. Opatřuje informace o jeho osobních a rodinných poměrech, během výslechu může klást (prostřednictvím vyslychajícího) doplňující otázky, také může ve prospěch dítěte podávat opravné prostředky.

5.2.5 Rodiče

Rodiče by měli být pro vyslychané dítě oporou, proto by měli být dobře informováni o jednotlivých fázích vyšetřování. V ideálním případě by měli dítě připravit na to, co ho přibližně čeká. Trestní řád stanoví, že rodiče mohou být u výslechu přítomni, pokud to může přispět ke správnému provedení výslechu. O jejich přítomnosti rozhoduje vyslychající, a to většinou po poradě s psychologem. Pokud se vyslychající rozhodne, že rodičům umožní přítomnost u výslechu, měl by tuto skutečnost konzultovat s dítětem. Existují případy, kdy se dítě před rodiči stydí nebo před nimi nechce o některých věcech mluvit. V případě podezření, že se jedná o navedené dítě jedním z rodičů, je nevhodné, aby byl ovlivňující rodič přítomen výslechu.⁵⁸ Pokud je jedním z obviněných rodič dítěte, je z povahy věci vyloučená jeho přímá účast u výslechu.⁵⁹

5.2.6 Obviněný a jeho obhájce

Aby bylo možné dodržet ustanovení § 102 trestního řádu a nebylo třeba opakovat výslech, musí mít (dle čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních

---

⁵⁷ CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, s. 128, ISBN 80-717-8739-6.

⁵⁸ NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D., HÁJEK, S. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 13, ISBN 80-717-9177-6.

⁵⁹ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, Právnícké učebnice C.H. Beck, s. 439 – 440, ISBN 978-807-1795-728.

svobod) obviněný během výslechu možnost položit dítěti doplňující otázky, a to buď přímo sám, nebo prostřednictvím svého obhájce. Jedná se o zásadu kontradiktornosti. V tomto případě může být poté během soudního líčení pouze přečten protokol z přípravného řízení a opětovný výslech dítěte není nutný.⁶⁰

5.3 Prostředí výslechu

Prostředí výslechu můžeme rozdělit na prostředí vnější (konkrétní místnost, kde se výslech koná) a prostředí vnitřní (atmosféra, která na vyslýchaného působí v místnosti). Pro optimální průběh výslechu dětského svědka je třeba zajistit útulné a ničím nerušené prostředí, zejména se vyvarovat rušivých vlivů, jako je například zbytečné vcházení cizích osob do místnosti, vyzvánění telefonů apod.⁶¹ Vždy by měl být brán ohled na to, aby se obě strany výslechu v prostředí cítily dobře. Jedná se o psychologický faktor, který by neměl vůbec ovlivňovat smysl výslechu.⁶² S prostředím výslechu souvisí i to, co výslechu bezprostředně předchází. Pokud vyslýchané dítě k výslechu převáží, měli by tak činit v civilním vozidle a bez použití služebních uniforem, aby v dítěti zbytečně nevzbuzovali obavy. Vnější prostředí výslechu záleží na tom, o jaké vyšetřování trestného činu se jedná a do jaké míry je, nebo může být, dítě činem postiženo.⁶³

U výslechu dítěte jako svědka či oběti závažné kriminality (například u sexuálního zneužívání, vražd, domácího násilí či u jiných silně traumatizujících událostí) se dnes pro výslech používají speciální výslechové místnosti (dále jen „SVM“). Jedná se o obrovský pokrok, kdy se děti vyslychaly ve strohých kancelářích, které na dítě působily neosobně a depresivně. Dnes najdeme minimálně jednu SVM v

---

⁶⁰ JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní*. 2. vyd. podle novelizované právní úpravy účinné od 1.9.2011. Praha: Leges, 2011, Student (Leges), s. 401–402, ISBN 978-808-7212-929.

⁶¹ STRAUS, J., NĚMEC, M. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 503, ISBN 978-807-3802-141.

⁶² MATIÁŠEK, J., BÁRTA, B., SOUKUP, J. *Výslech a psychologie*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1966, s. 172–173.

⁶³ KUBALÍKOVÁ, L. *Zvláštnosti výslechu dětí*. 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce Konrád, Z.

každém kraji České republiky.⁶⁴ SVM je složená ze tří místností, a to z výslechové, monitorovací a technické místnosti.

5.3.1 Výslechové místnosti

Výslechová místnost

Dítě, které je vyslýcháno je vyslýcháno ve výslechové místnosti. Samotný výslech dítěte probíhá ve výslechové místnosti (obrázek č. 1). Vzhledem k tomu, že dítě by se mělo cítit při výslechu co nejlépe, měla by tato místnost působit bezpečně a útulně. Místnost, kde je dítě vyslýcháno má velký vliv na emoční stránku dítěte, na jeho obrazotvornost, ale také na pravdivost a úplnost výpovědi.⁶⁵ Výslechová místnost bývá vybavena dětským nábytkem, pohodlnými křesly, barevným kobercem a hračkami. Vzhledem k účelu této místnosti zde nesmí chybět demonstrační pomůcky Jája a Pája. Stěny jsou vymalovány teplými odstíny barev s případnými obrázky s dětskými motivy. Nemělo by se stát, že místnost bude vyzdobená přehnaně (extrémní barevnost, velké množství plyšových hraček), což by na dítě nepůsobilo dobře a hůře by se soustředilo na otázky vyslýchajícího.

Obrázek č. 1 – výslechová místnost v Táboře

---

⁶⁴ dostupné na <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-specialnich-vyslechovych-mistnosti.aspx>.

⁶⁵ MATIÁŠEK, J., BÁRTA, B., SOUKUP, J. *Psychologie a výslechová praxe*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1968, s. 21–22.

Monitorovací místnost

Ve výslechové místnosti by mělo být přítomno co nejméně osob. V ideálním případě je zde s dítětem jen jedna osoba. Osoby, které ze zákona musí být přítomny výslechu a další osoby, které si oprávněně přejí u výslechu být, mohou výslech pozorovat z vedlejší monitorovací místnosti přes polopropustné zrcadlo nebo pomocí videotechniky. Tyto osoby mohou dítěti pokládat otázky prostřednictvím vyslychajícího během krátkých přestávek. Monitorovací místnost je vybavena tak, aby poskytovala pozorovatelům dostatečný komfort a umožnila zapisování poznámek a studium spisů.

Technická místnost

V technické místnosti jsou umístěny videokamery, počítače či audiotechnika a tato místnost je určena k ovládní těchto technických zařízení používaných při výslechu. Jestliže je to nezbytné, je možné spojit monitorovací místnost s technickou místností do jedné místnosti.

5.3.2 Panenky Jája a Pája

Jelikož je velmi důležité, aby vyslychající osoby, které hovoří nebo vedou výslech s dětmi nebo mladistvými, byly řádně proškoleny a zároveň zvládaly mnohdy obtížnou roli „empatického přítele“ a někoho, kdo umí naslouchat, vzniklo Desatero zásad pro používání loutek „Jája a Pája“ (příloha č. 1 a 2). Tohle „desatero“ je návodem a metodikou informující, jak správně postupovat a umožnit tak dítěti či mladistvému příznivější podmínky při výslechu, který se díky správnému dodržení těchto zásad nemusí opakovat, což je pro dětskou psychiku velmi důležité.

Jedná se o loutky, napodobeniny dětských postaviček - chlapce a děvčete. Využívá se několik možností vzhledu těchto „panenek“. Mohou to být například loutky připomínající maminku a tatínka nebo různé podomácku vyrobené „imitace“

---

⁶⁶ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Policie ČR [online]. cit. [2023-04-18]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/fotogalerie/tabor-specialni-vyslechova-mistnost.aspx>

„Jáji a Páji“. Loutky mají otvor do vagíny a anální otvor. Jsou vyrobeny z textilního materiálu, který plně vyhovuje hygienickým normám, loutky se snadno udržují a při kontaktu jsou velmi příjemné, mají stylizované pohlavní orgány, které odpovídají zhruba věku předškolních dětí, které jsou nejčastějšími oběťmi trestné činnosti. Jejich velikost je zhruba 80 cm. S jednoduchým oblečením loutek se snadno manipuluje. Loutky mají pomoci k lepšímu kontaktu s dítětem. Pomocí těchto loutek lze demonstrovat trestnou činnost páchanou i na starších dětech a dospělých osobách. Předností je především jejich zjev připomínající hračku, se kterou dítě velice snadno navazuje dotykový kontakt a stejně tak snadno se s ní i identifikuje. Jsou využívány k objasňování zejména mravnostní trestné činnosti páchané na dětech. Mohou být využívány k podání vysvětlení ve všech fázích trestního řízení. S loutkami může pracovat jak svědek, poškozený, tak i pachatel.

„Jája a Pája“ byly určeny původně zejména pro děti mladší věkové kategorie, mentálně postižené, hluchoněmé, které nedokáží o trestné činnosti mluvit a mohou mít potíže při popsání skutkového děje, dále pro upřesnění a vyjasnění slovního označení různých částí lidského těla, které osoby popisují. Praxe ukázala, že s loutkami velmi rádi pracují adolescenti, v některých případech i dospělé ženy, které se staly obětí např. sexuálně motivované trestné činnosti, týrání, zneužívání apod., k překonání studu.

Jelikož je pro dítě přirozený způsob projevu hra, tak z tohoto důvodu je při jeho výslechu používání loutek dobře využitelné a výslech vedený pomocí loutek je velmi přínosný.

Desatero zásad pro používání loutek „Jája a Pája“:

- 1. „Důkladně znát celý případ, posudky a expertizy.*
- 2. Připravit si i písemně okruhy otázek s ohledem na věk dítěte a seznámit se záměry všechny zúčastněné.*
- 3. Vytvořit podmínky pro nerušený výslech (telefony, odchody a příchody dalších apod.).*
- 4. Záznamovou techniku používat nenápadně.*
- 5. Při navazování kontaktu dbát na věk dítěte a povahu případu včetně slovníku pro děti pochopitelného.*

6. Loutky představit, nevnucovat je, nechat je dětem „ohmatat“, pojmenovat, seznámit se.

7. Výslech vést tak, aby byla zajištěna spontánnost výpovědi, vyvarovat se emočně zabarveného reagování na dětskou manipulaci s loutkou či jeho verbální projev.

8. Při únavě dítěte či přechodu do spontánní hry s loutkami, nesouvisející s případem, výslech přerušit a dítě zaměstnat jinak.

9. Po ukončení výslechu nechat dítě s loutkou pohrát, rozloučit se, pochválit je, „odvést“ je do pozitivní reality.

10. Zabezpečit přepis celého výslechu do protokolární formy“.⁶⁷

Obrázek č.1 - Panenky "Jája a Pája"

Zdroj: Policie ČR⁶⁸

---

⁶⁷ LAŠEK, J. *Kriminalistický sborník*, XL/1996, č.6, s. 203.

⁶⁸ ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Rodina.cz [online]. cit. [2023-04-18]. Dostupné z WWW: <https://www.rodina.cz/clanek10754.htm>

5.3.3 Dětská kresba

Pro dítě je kreslení spontánní činnost, která mu umožňuje komunikovat, pokud má problém se slovním vyjádřením určitého děje nebo prožitku. Kresbou totiž vyjadřuje skutečnosti, které mají k pravdě velice blízko.

Důležité je vytvořit dítěti pro kreslení klidnou atmosféru bez přílišného rozptylování. Vyslychající by měl zůstat v místnosti s dítětem, ale nijak do jeho činnosti nezasahovat a nerušit ho. Poté, co dítě dokreslí, by měl následovat rozhovor vztahující se ke kresbě samotné.

5.3.4 Dokumentace výsledku a videozáznam

O průběhu a výsledcích výsledku se vždy musí sepsat písemný protokol. U dětí se téměř vždy, kvůli předcházení sekundární viktimizaci,⁶⁹ zachycení specifických dětských výrazů, používá také videozáznam nebo audiozáznam. Výpověď dítěte u méně závažné kriminality, tedy mimo speciální výslechovou místnost, se buď jen zaprotokoluje nebo se dokumentuje pomocí přenosné digitální kamery umístěné v místě výslechu. Dokumentaci výsledku v SVM je vzhledem ke zde projednávaným případům přikládán výrazně větší význam. Výslech zde snímá z různých úhlů několik videokamer kvůli detailnímu zachycení.

V dokumentaci musí být vždy uvedena identifikace vyšetřujícího orgánu a vyslychaného dítěte, číslo spisu, řádné poučení a potvrzení, že dítě poučení porozumělo, obsah výpovědi (v protokolu bez stylistických úprav, včetně doslovně formulovaných otázek a odpovědí), potvrzení toho, že byl protokol dítěti přečten a dítě k jeho obsahu nemá žádné výhrady, datum a čas začátku i konce výslechu a nakonec podpisy všech přítomných osob.⁷⁰

Při sepisování protokolu je vždy třeba dbát na přesné zachycení specifických slovních obrátů, které dítě používá. Pokud se ve výpovědi objeví slovní obrat, ze kterého nemusí být na první pohled patrné, co znamená, uvede se spolu s ním jeho vysvětlení. Nikdy by nemělo dojít k transformaci dětské řeči do řeči dospělých, neboť

---

⁶⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 203–205, ISBN 80-868-9873-3.

⁷⁰ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 337, ISBN 80-717-9878-9.

by to mohlo vést ke zkrácení významu a ke snížení věrohodnosti výpovědi.⁷¹

Výhodou videozáznamu je možnost přehrávat určité momenty výslechu několikrát po sobě, dokud vyslychající neobjeví něco, čeho si nemusel všimnout během samotného výslechu. Může zde detailněji sledovat neverbální komunikaci dítěte a zaměřit se na maličkosti. Díky videodokumentaci lze také zpětně posoudit, zda výslech proběhl v pořádku.

5.4 Chyby při výslechu dětí

Vyslychající by se měl při posuzování vyslychané osoby vyvarovat jistých chyb sociální vnímání, které vznikají proto, že podvědomě potřebuje velmi rychle vyhodnotit situaci. Jedná se především o tzv. „hallo efekt“ (zařazení osoby do určité kategorie pouze na základě prvního dojmu), konstruování implicitní teorie osobnosti (přisuzování dalších povahových rysů na základě jiného vyzorovaného rysu této osoby) a hodnocení na základě osobních konstruktů (pomocí stereotypů, předsudků, autoprojekcí atd.).⁷² Všechny výše zmíněné chyby mohou vyšetřování značně zkomplikovat a odvést vyšetřovatelovu pozornost špatným směrem. Pokud si je vyšetřovatel vědom toho, že i u něj může dojít k výše popsanému uvažování, snáze se mu podaří chybám vyvarovat. Jestliže se vyšetřovatel nedokáže přenést přes nesympatie k dítěti, je třeba ho vystřídat jiným, objektivním vyšetřovatelem. Podobně platí, že pokud vyslychající podlehe dojemnému dětskému líčení (ačkoli může být nepravdivé), nemůže dále objektivně vést vyšetřování.

Další možné chyby souvisí se stylem komunikace s vyslychaným dítětem. Děti jsou zvýšeně sugestibilní, proto každý, byť nepatrný, náznak během sociální interakce může dětskou výpověď zásadně ovlivnit.⁷³ Jde především o přehnanou chválu dítěte, emotivní reakce na vyřčené, zvyšování hlasu vyslychajícího, velké množství otázek, příliš časté změny témat, jakékoliv odpoutávání pozornosti dítěte, či soustavné utvrzování se o vyřčeném. Tyto chyby mohou vyústit ve ztrátu navázaného kontaktu,

---

⁷¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 525–526, ISBN 80-717-9878-9.

⁷² SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 112–115, ISBN 978-80-7380-153-3.

⁷³ SOUKUP, J. *Sebeobvinění a nepravdivá doznání*. Ústav kriminalistiky PF UK, 1973., s. 58.

či dokonce se kvůli nim ani nepodaří kontakt navázat. Některé výzkumy dokonce uvádějí, že pokud dítěti položíme dvakrát stejnou otázku, má tendenci druhou svou odpověď opravovat ve snaze vyhovět vyslýchajícímu, protože si myslí, že první odpověď nebyla správná. V těchto případech bývá, na rozdíl od výpovědi dospělého, pravdivá první odpověď.⁷⁴

---

⁷⁴ HAYES, N. *Aplikovaná psychologie*. Vyd. 1. Překlad Dagmar Brejlová. Praha: Portál, 2003, s. 104, ISBN 80-717-8807-4.

6. Věrohodnost dětské výpovědi

6.1 Komunikace dítěte během výslechu

Komunikace je způsob dorozumívání, během kterého dochází k výměně informací. Komunikaci můžeme rozdělit na verbální (pomocí slov) a neverbální (pomocí gest). „*Dalším pro výslech užitečným dělením komunikace je dělení na záměrnou a nezáměrnou komunikaci. Komunikace se skládá z několika možných interakčních podob, které jsou v každé konkrétní komunikaci zastoupeny v jiném poměru. Jedná se o tyto podoby: hledání (např. pokládání otázek), nabízení (např. poskytnutí informací), odepření (např. neodpovědět na otázku), odmítnutí (např. popření domněnky), akceptování (např. souhlas s názorem) a ignorování (např. nevyužití nabízené pomoci) určitých informací*“.⁷⁵

Komunikace během výslechu je specifická tím, že v sobě obsahuje psychologicky a právně relevantní informace. Tyto informace musí být oběma stranami neustále správně vyhodnocovány, a pokud například vyslychající dítě poučí tak, že si to dítě špatně vyloží, může přestat spolupracovat, nebo naopak pokud si vyslychající vykládá hrubě nepřesný dětský odhad jako lhaní, může dítěti přestat věřit. Aby mohl vyslychající správně pochopit a interpretovat informace, které mu dítě sděluje, musí mu umět naslouchat a porozumět tomu, proč dítě vypovídá, jaké jsou jeho momentální potřeby, jak vnímá výslech a své postavení v něm.⁷⁶

Dětem se obvykle velmi uleví, pokud se mohou se svými zážitky někomu svěřit. Dítě má ve světě dospělých pocit méněcennosti, protože dospělí k němu přistupují tak, že je malé, hloupé, ničemu nerozumí. Tento přístup by se však během výslechu objevit neměl. Dítě by mělo být vyslychajícímu partnerem při rozhovoru a mělo by to takto cítit.

---

⁷⁵KUBALÍKOVÁ, L. Zvláštnosti výslechu dětí. 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce Konrád, Z.

⁷⁶SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 115-118, ISBN 978-80-7380-153-3.

6.1.1 Verbální komunikace

Verbální komunikací rozumíme druh komunikace, při níž používáme mluvený nebo psaný jazyk, především slova použitá ve větách, která mají svůj smysl. U dětí bývá bariérou v rozhovoru poměrně nízká slovní zásoba, a pokud dítě neví, jak něco pojmenovat a vyslychající mu nabízí určitý pojem, nemusí mu dítě správně porozumět. Vyslychající by měl také používat co nejsrozumitelnější slova, bez použití ironie a nadsázky, které děti zhruba do šesti let nejsou schopné pochopit. Děti často používají vymyšlená slova, expresivní výrazy - tzv. dětskou řeč. Nejedná se vždy nutně o zdobné výrazy. Zvlášť u případů sexuálního zneužití vyslychající zjišťuje, jak dítě označuje pohlavní orgány, pro lepší dorozumění se s dítětem.

Verbální komunikaci používáme, na rozdíl od neverbální, úmyslně. Říkáme, co říci chceme a občas se stane, zvlášť dětem, že řeknou i něco, co nechtěly.

Během verbálního projevu je důležitý také způsob řeči. Jedná se o paralingvistické znaky řeči. Vyřčená slova může dítě pronést hlasitě nebo tiše, stoupavým nebo klesavým tónem. Během mluvení se může zadržovat, přerývat, což může vypovídat o silné nervozitě nebo jiném druhu citového rozrušení. Pro dětské uvažování je typické zabíhavé myšlení. Dítě při rozhovoru běžně odbočuje k nepodstatným vedlejším tématům, často se opakuje, nerozlišuje důležité informace od nedůležitých. Neumí se spontánně vracet k původním myšlenkám a vyslychající ho musí v těchto situacích přiměřeně a usměrňovat.⁷⁷

6.1.2 Neverbální komunikace

Neverbální komunikace je komunikace bez používání slov, která nám pomáhá vyjádřit především emoce, vztahy, psychické rozpoložení nebo dokresluje vyřčená slova. K tomuto druhu komunikace slouží rozličná gesta, pohyby, doteky, mimika nebo oční kontakt.⁷⁸ U dětí se jako užitečný prostředek výslechu užívá i kresba nebo názorné ukázky na demonstračních panenkách. Při výslechu je nezbytné všechny tyto projevy posuzovat spolu s verbálními projevy a na základě těchto poznatků učinit

---

⁷⁷ KOHOUTEK, R. *Základy psychologie osobnosti*. Brno: CERM, 2000, s. 23, , ISBN 80-720-4156-8.

⁷⁸ SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 116, ISBN 978-80-7380-153-3.

závěr o vyslýchaném.

Emoce jsou u dětí silně zachyceny v řeči těla, a to v mimických a gestikulačních projevech. Mimika (výraz ve tváři) navenek sděluje momentální duševní stav (překvapení, smutek, strach). Pokud je člověk v určitém napětí, jeho výraz se příliš nemění. Také pohledy očí mohou napovědět, co si dítě myslí, zda odvrací zrak, dívá se upřeně do očí nebo udržuje normální oční kontakt. Pokud je dítěti oční kontakt nepříjemný, nabízí se možnost zaměstnat ho po dobu výslechu například kreslením. Stejně jako mimika, i gesta nám pomáhají lépe vyjádřit vyřčená nebo nevyřčená slova-pokrčení rameny, pokývání hlavou, naznačení pohybu. Děti převážně využívají řeči těla, protože mnohdy nevědí, jak zvolit vhodná slova k popisu věci, případně se stydí a raději jen pokývají hlavou. Pokud děti neznají fyzikální jednotku a nejsou schopné udat žádný odhad velikosti určitého předmětu, mohou naznačit pomocí rozpětí prstů, či paží. Dalším druhem neverbální komunikace je proxemika (prostorová vzdálenost mezi lidmi). Vyslýchající by měl vysledovat, jaká vzájemná vzdálenost je dítěti příjemná. Některé děti mají potřebu být druhému blízko, jiným je to nepříjemné a vyžadují větší odstup. U většiny dětí se můžeme setkat s problémem těkavosti, kdy je dítě roztržité, nedokáže se soustředit, či nevnímá pokládané otázky.⁷⁹

6.2 Dětská lež

„Lež je nepravdivý výrok, jehož nepravdivosti si je člověk vědom.“⁸⁰ V praxi se často stává, že dítě vezme své obvinění zpět a prohlásí, že si vše vymyslelo, nebo se objeví důkazy, které učiní dětskou výpověď nevěrohodnou. Pro to mohou existovat různé důvody, které můžeme rozdělit do dvou hlavních skupin. První skupinu tvoří případy, kdy se případ opravdu stal, ale dítě se z jistého důvodu rozhodne vzít své svědectví zpět. Například proto, že obviněný všechna nařčení popřel a dítě má pocit, že mu nikdo nevěří nebo může být pod tlakem obviněného, který mu vyhrožuje ústavní výchovou nebo ho jinak emočně vydírá. Druhou skupinu případů tvoří obvinění, která

---

⁷⁹ MATIÁŠEK, J., BÁRTA, B., SOUKUP, J. *Výslech a psychologie*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1966, s. 56.

⁸⁰ MATIÁŠEK, J., BÁRTA, B., SOUKUP, J. *Psychologie a výslechová praxe*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1968, s. 48.

se nezakládají na pravdě, a dítě si vše vymyslelo. A to buď samo, nebo jej k tomu někdo navedl.

6.2.1 Znaký dětské lži

Zkušený znalec nebo vyslychající, by měl být schopn rozpoznat, kdy dítě používá naučené fráze, vyslechnuté výrazy z cizích rozhovorů nebo své vlastní vzpomínky na události, kterých bylo dítě svědkem. Pokud dítě na otázky odpovídá spontánně a je schopné popsat těžko domyslitelné detaily, je zde předpoklad, že nebylo ovlivněno.⁸¹ Pokud dítě popisuje událost a je evidentní, že tomu, co se stalo příliš nerozumí, většinou se jedná o pravdivou výpověď. Pokud si dítě událost vymyslí, popisuje ji tak, aby ji rozumělo. Nicméně stále není jisté, zda si dítě vše nevymyslelo samo. Děti, kterým bylo opravdu ublíženo (nebo byly svědky něčeho nepříjemného) jsou vystrašené, při popisování událostí dělají pauzy a detaily přidávají teprve postupem času.⁸² Pokud dítě mluví pravdu, intonace jeho řeči je uvolněná, nenucená a hlas je silnější.

Dětská lež bývá většinou málo promyšlená a silně založená na citech (strach, stud, kamarádství). Také nenávisť a žárlivost jsou city, které mohou ovládnout dítě do té míry, že nepravdivě obviní druhou osobu proto, aby se jí pomstilo. Velmi častým motivem dětské lži bývá ochrana sebe nebo ochrana osoby blízké před nepříznivými následky.

Většina dětí nedokáže své emoce ovládat natolik, aby se například při předložení překvapivého důkazu neprorekla nebo na sobě nedala ve výrazu něco znát.⁸³ Pokud dítě lže, projevuje se nejistě, používá neurčité odpovědi a často váhá a mlčí. Někdy však, aby zakrylo svou nejistotu, je naopak příliš upovídáné.

---

⁸¹ PAVLOVSKÝ, P. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009, Psyché (Grada), s. 142–146, ISBN 978-802-4726-182.

⁸² PAVLOVSKÝ, P. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009, Psyché (Grada), s. 148–150, ISBN 978-802-4726-182.

⁸³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 525–529, ISBN 80-717-9878-9.

6.2.2 Dítě, které si vymýšlí

Důvodů, proč si dítě samo vymýšlí, že mu někdo ublížil, můžeme najít několik. Od toho, že na sebe jen chce přitáhnout pozornost svých vrstevníků nebo dospělých, přes to, že se bojí říct pravdu a vymyslí si imaginární pachatele, až po jistý druh pomsty.

6.2.3 Navedené (ovlivněné) dítě

Příkladem ovlivňování dítěte může být například ovlivňování během rozvodového řízení rodičů, kdy se jedná o jeho svěření do péče. Z vlastní praxe mohu říct, že ovlivňování dítěte rodiči je běžná věc. Ze spousty případů můžu říct, že ovlivňování dětí se většinou děje ze strany matky. Otcové se poté spoléhají na demonstraci síly, a to vůči matce, většinou používají psychickou převahu. Ovlivňující rodič spoléhá na to, že soud nepovolí trestně stíhanému rodiči styk s dítětem. Často se proto stává, že pokud chce jeden z rodičů zabránit styku dítěte s druhým rodičem, zmanipuluje své dítě tak, aby vypovídalo o skutečnostech, které se nestaly.

Výrazným znakem navedené výpovědi je používání odborných termínů, které jsou nepřiměřené věku a rozumové úrovni konkrétního dítěte. Pokud dítě používá pro svůj věk nepřirozená slova či fráze, je tu velká pravděpodobnost, že se jedná o dítě navedené. Dalším znakem bývá to, že dítě nedokáže popsat posloupnost událostí a udává jen velmi málo podrobností. Zde se však mohou vyskytnout výjimky, proto je vždy třeba přihlížet k sociálnímu prostředí, ze kterého dítě pochází, k dosaženému vývojovému stupni intelektu dítěte a jeho běžnému způsobu vyjadřování.⁸⁴

K ovlivnění dítěte může překvapivě dojít i během výslechu. Z dlouholeté praxe je známo, že dětské myšlení se při hledání odpovědí na otázky spíše než do minulosti zaměřuje na to, co si vyslýchající přeje slyšet.⁸⁵

---

⁸⁴ PAVLOVSKÝ, P. Soudní psychiatrie a psychologie. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009, Psyché (Grada), s. 148–150, ISBN 978-802-4726-182.

⁸⁵ MATIÁŠEK, J., BÁRTA, B., SOUKUP, J. Výslech a psychologie. 1. vyd. Praha: Orbis, 1966, s. 122–123.

7. Návrh a vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na základní organizační články Policie ČR, a to převážně na obvodní oddělení policie, místní oddělení policie a službu kriminální policie a vyšetřování v Praze a Středočeském kraji. Pomocí dotazníkového šetření bylo zkoumáno, jestli jsou policisté těchto útvarů dostatečně vzděláni v problematice výslechu dětí a také jak vysokou mají motivaci k rozvoji sebevzdělání v této problematice.

7.2 Cíle výzkumu předpoklady

Hlavním cílem bakalářské práce je detekce informovanosti příslušníků PČR na základních organizačních článcích služby pořádkové policie a služby kriminální policie a vyšetřování PČR o psychologických a právních aspektech výslechu dětí.

Hypotéza 1: policisté služebně zařazení na základních organizačních článcích služby pořádkové policie a služby kriminální policie a vyšetřování nejsou dostatečně vzděláni v problematice výslechu dětí.

Hypotéza 2: policisté služebně zařazení na základních organizačních článcích služby pořádkové policie a služby kriminální policie a vyšetřování mají nízkou motivaci k rozvoji sebevzdělání v problematice výslechu dětí.

7.3 Návrh dotazníkového šetření

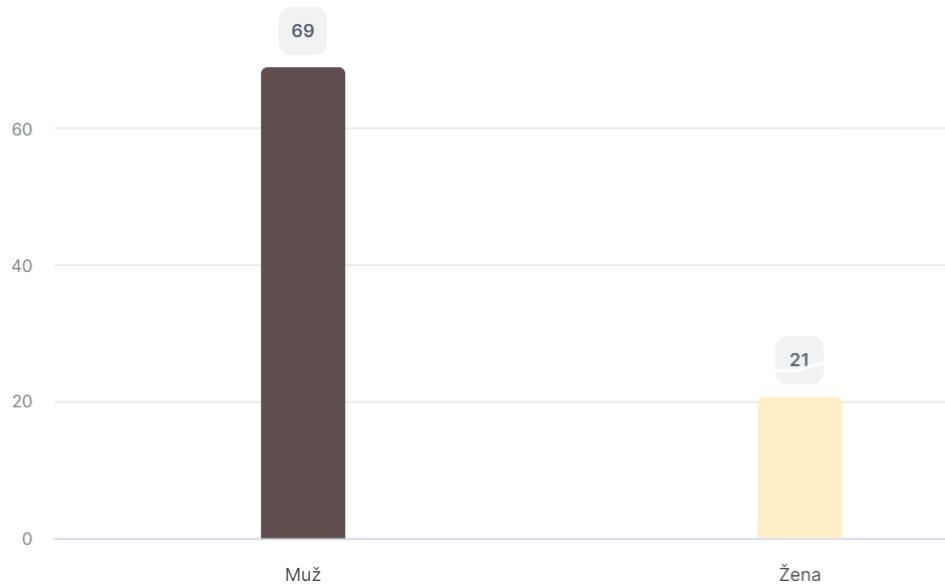
Dotazníkové šetření bylo provedeno formou elektronického dotazníku, který byl vytvořen pomocí internetové stránky Survio.com, který jsem následně pomocí komunikačních skupin, zejména prostřednictvím mobilní aplikace rozesílala na jednotlivé oddělení místních a obvodních oddělení PČR a služeb kriminální policie a vyšetřování.

Dotazníkové šetření probíhalo přibližně 2 dny, kdy se celkem nashromáždilo 90 odpovědí. Dotazník obsahoval 20 otázek. V dotazníku je uvedeno v první části, že v tomto otazníku je dítě bráno jako osoba od 0 let věku do dovršení 18 - ti let věku, pokud otázka nestanoví jinak. V dotazníku byla možnost v každé otázce uvést více odpovědí.

7.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Otázka 1: Jsem?

Na tuto otázku byly pouze dvě odpovědi, a to buď žena, nebo muž.

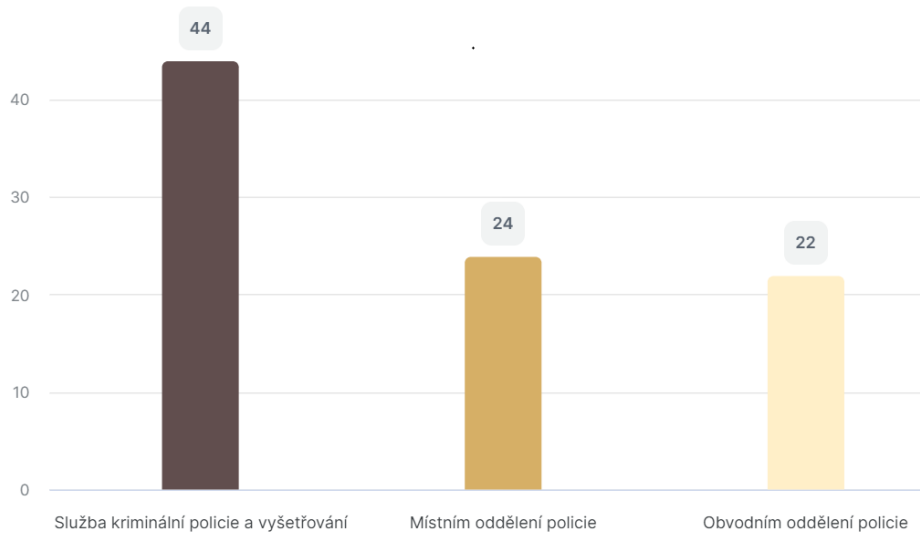
Graf 1

Zdroj: vlastní zdroj

V grafu na obrázku č. 1, lze vidět, že na tuto otázku odpovědělo všech 90 respondentů, kdy 69 z toho byli muži, a 21 bylo žen.

Otázka 2: Služebně zařazen/a na:

Na tuto otázku byly možné tři odpovědi a to odpovědi: Služba kriminální policie a vyšetřování, místním oddělení policie, obvodním oddělení policie.

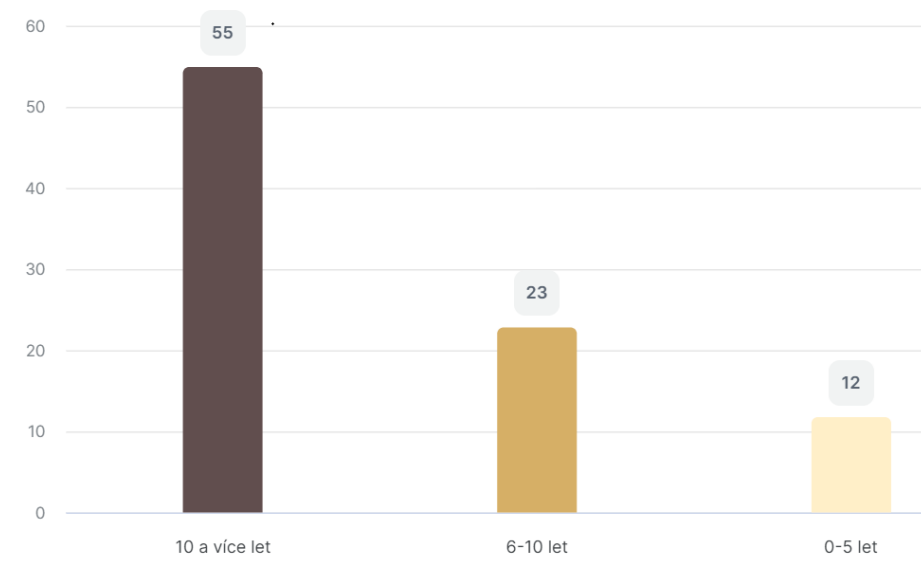
Graf 2

Zdroj: vlastní zdroj

V grafu č. 2 lze vidět, že i na tuto otázku odpovědělo všech 90 respondentů, kdy s počtem 44 osob se jako první umístili policisté služebně zařazení u služby kriminální policie a vyšetřování, s počtem 24 osob policisté zařazení na místním oddělení policie a v počtu 22 osob policisté zařazení na obvodním oddělení policie. Z tohoto grafu lze vyčíst, že 22 odpovídajících policistů jsou policisté služebně zařazení mimo území Prahy, protože Praha nedisponuje obvodními odděleními.

Otázka 3: Sloužím:

Na tuto otázku byly možné tři odpovědi a to odpovědi: 0-5 let, 6-10 let, 10 a více let.

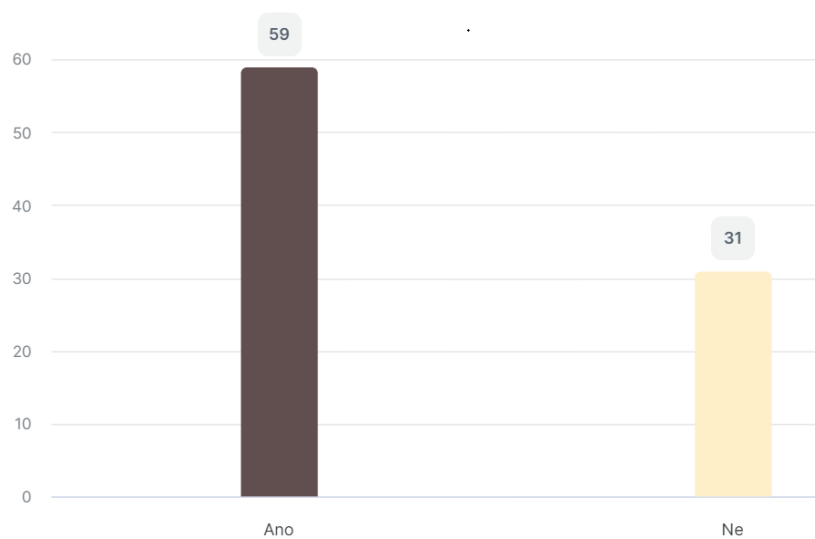
Graf 3

Zdroj: vlastní zdroj

V grafu č. 3 je viditelné, že na otázku odpověděli všichni respondenti. 55 respondentů jsou ve služebním poměru 10 a více let, 23 respondentů jsou ve služebním poměru v rozmezí 6 až 10 let a zbylých 12 respondentů je ve služebním poměru v rozmezí do 5 let služby.

Otázka 4: Účastnil/a jste se výslechu dítěte?

Na tuto otázku byly možné pouze dvě odpovědi, a to buď ano, nebo ne.

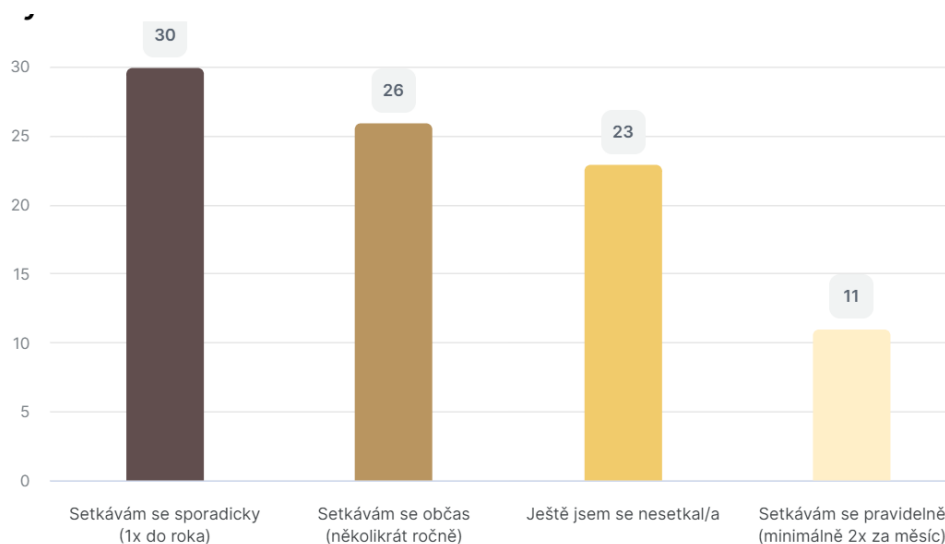
Graf 4

Zdroj: vlastní zdroj

Grafu č. 4 uvádí, že 59 respondentů odpovědělo, že se účastnilo výslechu dítěte, zbylých 31 se výslechu dítěte neúčastnilo.

Otázka 5: Jak často se setkáváte v rámci své práce s výsledkem dětí?

Na tuto otázku byly možné čtyři odpovědi, kdy se jednalo o odpovědi: setkávám se sporadicky (1 x do roka), setkávám se občas (několikrát ročně), ještě jsem se nesetkal/a, setkávám se pravidelně (minimálně 2x za měsíc).

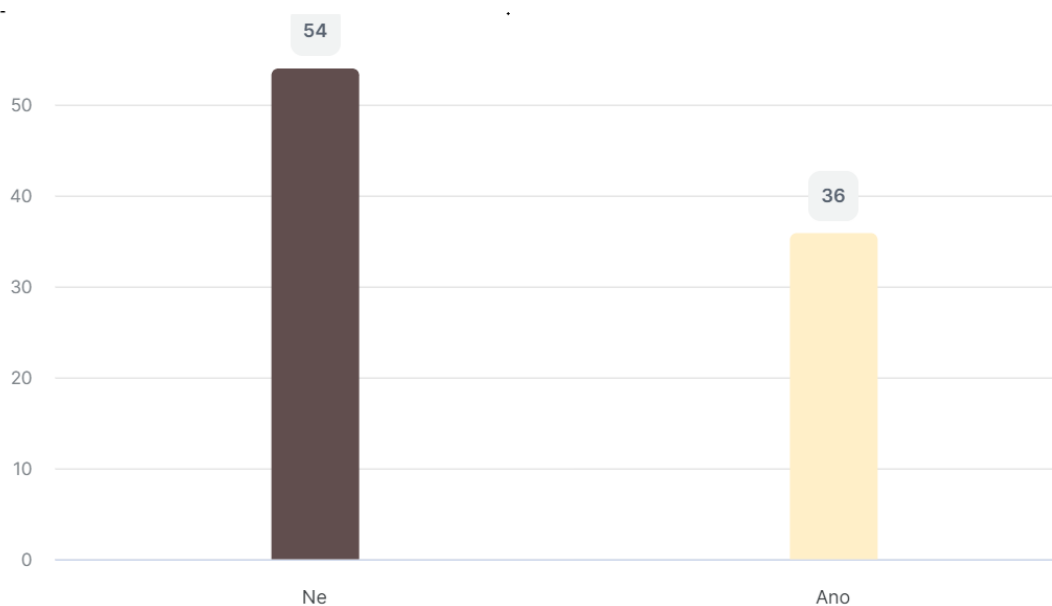
Graf 5

Zdroj: vlastní zdroj

V grafu č. 5 odpovědělo 30 respondentů, že se s výsledkem dětí setkávají sporadicky (1x do roka), 26 respondentů se s výsledkem dětí setkávají občas (několikrát ročně), 11 respondentů se setkává s výsledkem dětí pravidelně (minimálně 2x za měsíc) a 23 respondentů se s výsledkem dětí ještě nesetkalo. Z toho vyplývá, že z 90 respondentů se 67 z nich s výsledkem dětí již setkalo.

Otázka 6: Byl/a jste v rámci Policie ČR proškolen/a v této problematice?

Na tuto otázku byly možné pouze dvě odpovědi ano a ne.

Graf 6

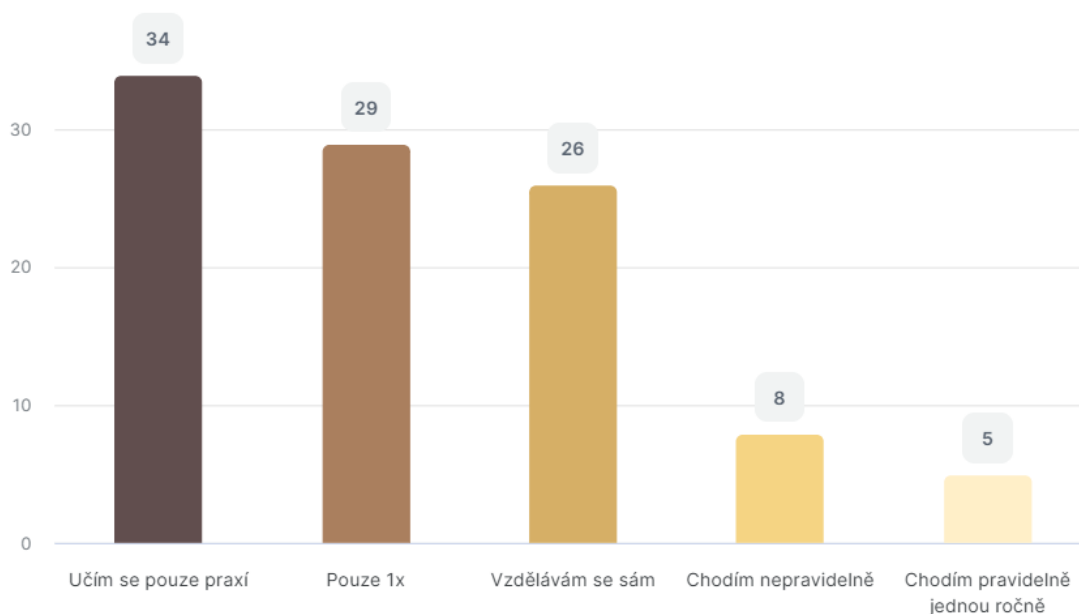
Zdroj: vlastní zdroj

V grafu č. 6 odpovědělo všech 90 respondentů, kdy 54 z nich v problematice výslechu dětí nebyla proškolená. Zbýlých 36 respondentů proškoleny bylo. V porovnání s grafem č. 5 je pravděpodobné, že z policistů, kteří se setkávají s výslechem dětí (67 respondentů), je jich na tuto činnost proškoleny pouze 31.

Otázka 7: Školení jsem podstoupil/a

Na tuto otázku bylo možné odpovědět čtyřmi odpověďmi a šlo vybrat z více z nich. Jednalo se o odpovědi: učím se praxí, pouze 1x, vzdělávám se sám, chodím nepravidelně, chodím pravidelně jednou ročně.

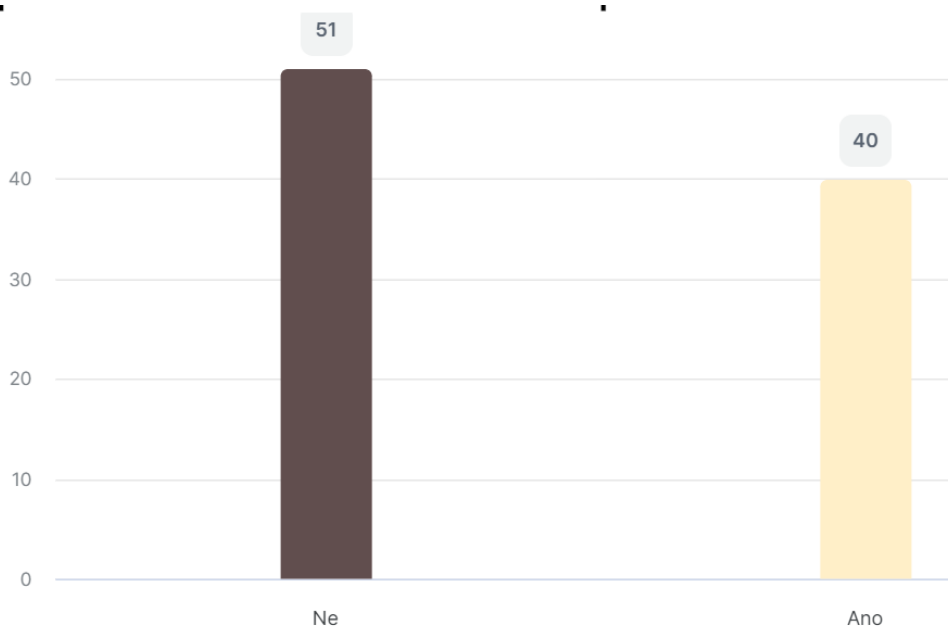
Graf 7

Zdroj: vlastní zdroj

V grafu č. 7 nejvíce policistů odpovědělo, že se učí pouze praxí a to v počtu 34 respondentů. 29 policistů bylo na školení pouze 1x, 26 policistů se vzdělává samo, 8 chodí na školení v nepravidelných intervalech a 5 z nich, chodí pravidelně 1x ročně. V součtu bylo na tuto otázku odpovězeno 105x.

Otázka 8: Domníváte se, že Policie ČR věnuje této problematice dostatečnou pozornost?

Tato otázka měla pouze dvě odpovědi, ano a ne, kdy i na tuto otázku mohlo být použito více odpovědí.

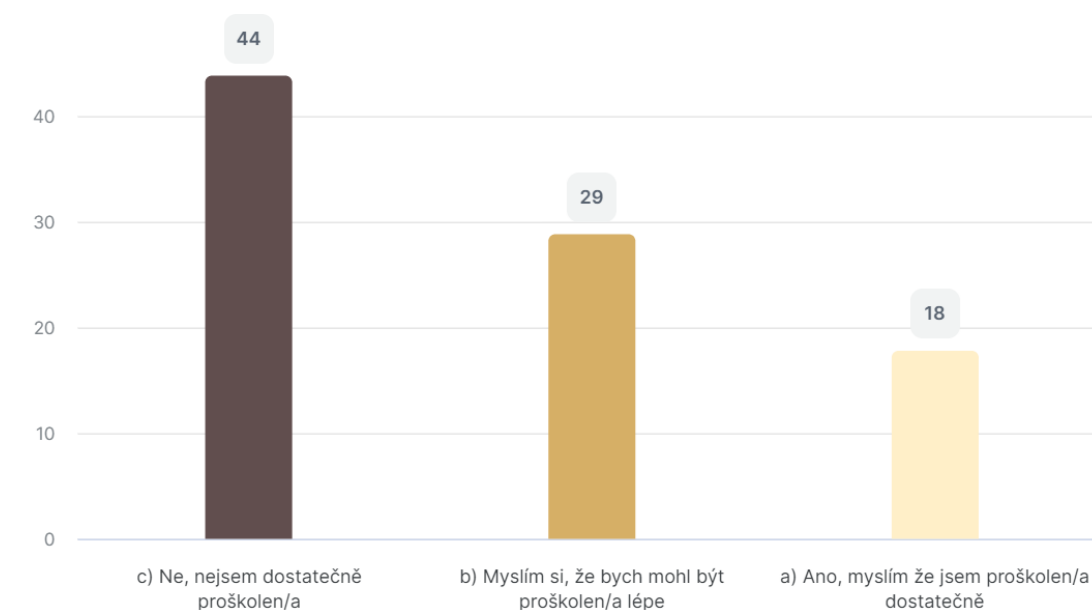
Graf 8

Zdroj: vlastní zdroj

Na tuto odpověď bylo zaevidováno 91 odpovědí, kdy 51 z nich se vyjádřilo, že Policie ČR nevěnuje této problematice dostatečnou pozornost a 40 z nich odpovědělo, že Policie ČR této problematice dostatečnou pozornost věnuje.

Otázka 9: Myslíte si, že si na problematiku výsledku dětí dostatečně proškolen/a?

Odpovědět bylo možno třemi různými způsoby, kdy se jednalo o odpovědi: ano, myslím si, že jsem proškolen/a dostatečně, myslím si, že bych mohl být proškolen/a lépe a ne, nejsem dostatečně proškolen/a.

Graf 9

Zdroj: vlastní zdroj

V tomto grafu 44 respondentů odpovědělo, že si myslí, že není dostatečně proškolen/a, dalších 29 respondentů odpovědělo, že si myslí, že by mohli být lépe proškoleni a jen pouhých 18 odpovědělo, že si myslí, že jsou proškoleni dostatečně.

Otázka 10: Co považujete za největší úskalí výsledku dítěte?

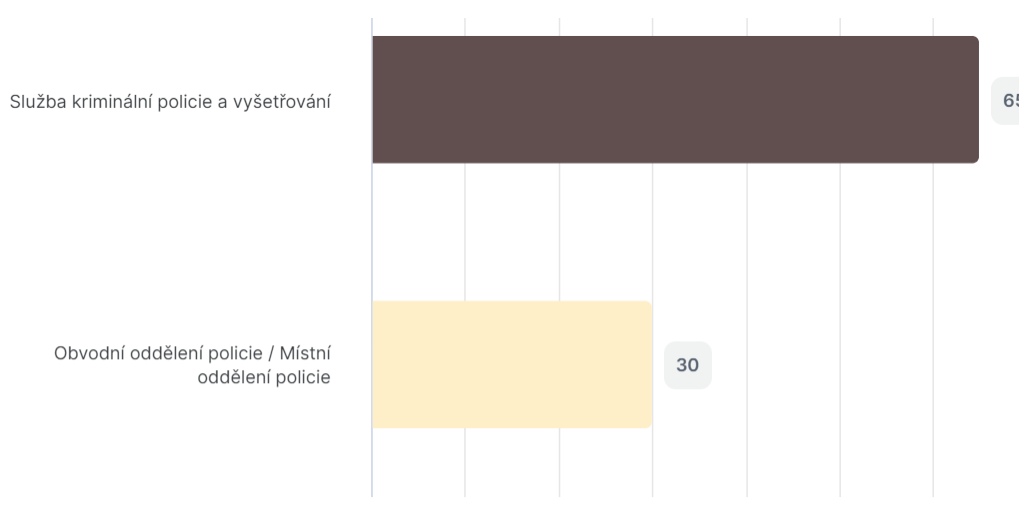
Jedná se o otevřenou otázku s otevřenou odpovědí, kdy na tuto otázku odpovědělo všech 90 respondentů z celkového počtu.

Za největší úskalí výsledku dětí považují respondenti taktiku výsledku a to, že je pro ně problematické navázat správný kontakt s dítětem během výsledku. V tomto rozpoložení se vyjádřilo 10 respondentů z celkového počtu 90 – ti osob. Stejný počet respondentů odpověděl, že považuje za největší úskalí výsledku dětí citlivost dětí či

jejich přecitlivělost. Dalším často zmiňovaným faktorem při výslechu těchto dětí respondenti uváděli jako problém osoby zúčastněné na výslechu dětí, a to především pracovníky orgánu sociálně – právní ochrany dětí, zákonné zástupce dětí či státní zástupce. V souvislosti s tímto vyjádřili názor, že jsou děti ovlivněny jedním z rodičů, a proto je těžké rozpoznat věrohodnost dětské výpovědi. Dalším zastoupeným problémem u výslechu dětí vnímají stres dítěte, jeho rozvinutou fantazii a připomínání během výslechu dítěti způsobené trauma a dále jeho sekundární viktimizaci. Nemalé zastoupení respondentů vyjádřilo obavy z rozdílnosti věku dítěte a s tím spojenou rozdílnou komunikaci, která se musí různému věku dětí přizpůsobit. V malém zastoupení osob, vyjádřili respondenti jako úskalí výslechu dítěte nevhodné výslechové prostředí, potřebnou empatii při výslechu, lhaní dětí a neznalost problematiky výslechu dětí. 3 osoby vyplňující dotazník nebyli schopni odpovědět na položenou otázku.

Otázka 11: Kdo je věcně příslušný v trestním řízení při výslechu dítěte mladšího 15 let v pozici poškozeného?

V otázce 11 byly na výběr dvě odpovědi, kdy si respondent měl vybrat mezi službou kriminální policie a vyšetřování a obvodním oddělení policie / místním oddělení policie. Opověď byla opět otevřená pro obě odpovědi.

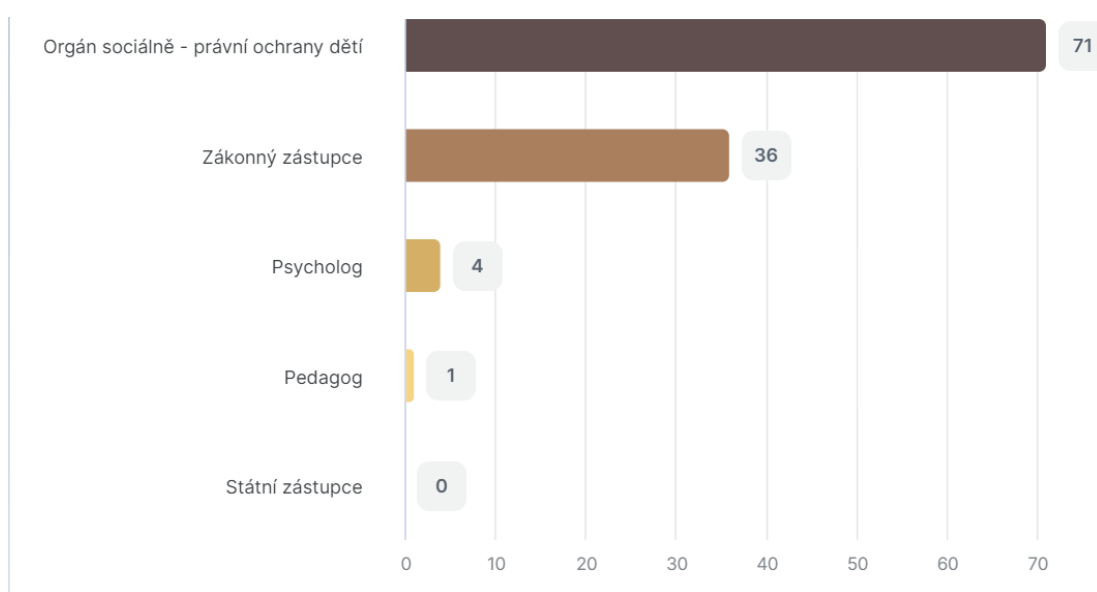
Graf 10

Zdroj: vlastní zdroj

Na tuto odpověď bylo odpovězeno celkem 95x. kdy 65x odpověď byla, že věcně příslušným se stává služba kriminální policie a vyšetřování, dalších 30 policistů odpovědělo, že věcně příslušným je obvodní/místní oddělení policie. Z počtu odpovědí vyplývá, že 5 policistů označilo obě možnosti, kdy si zřejmě nebyli jistí, kdo je věcně příslušný v daném problému.

Otázka 12: Která osoba MUSÍ být přítomna při výslechu dítěte mladšího 15 - ti let?

Respondenti mohli na tuto otázku odpovědět pěti odpověďmi: Orgán sociálně – právní ochrany dětí, zákonný zástupce, psycholog, pedagog, státní zástupce. V této otázce bylo možné odpovědět na více odpovědí.

Graf 11

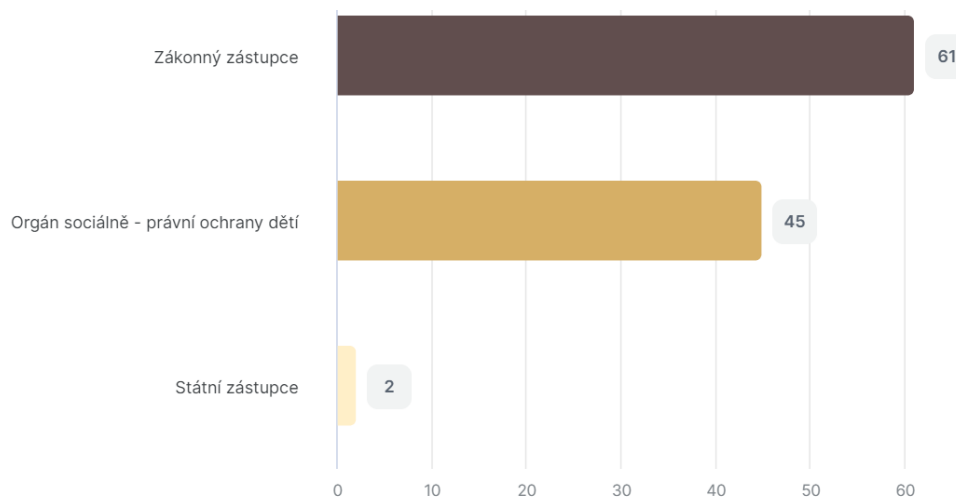
Zdroj: vlastní zdroj

Jako odpověď uvedlo orgán sociálně – právní ochrany dětí 71 dotazovaných osob, 36 osob označilo, že u výslechu dětí musí být přítomen zákonný zástupce, 4 osoby uvedly, že se výslechu dětí musí zúčastnit psycholog a jeden uvedl, že se jej musí

zúčastnit pedagog. Vzhledem k tomu, že dotazníku se zúčastnilo celkem 90 dotazovaných a v této odpovědi je označeno celkem 112 odpovědí, lze spočítat, že celkem 11 dotazovaných se domnívalo, že přítomna u výsledku dítěte musí být víc než jedna osoba uvedená v odpovědi.

Otázka 13: Která osoba MUSÍ být vyrozuměna před výsledkem dítěte v trestním řízení?

V této otázce měli dotazovaní k dispozici 3 odpovědi: zákonný zástupce, orgán sociálně – právní ochrany dětí a státní zástupce. Tato otázka byla položena z důvodu zjištění skutečnosti, zda-li jsou respondenti alespoň částečně seznámení s problematikou výsledku dětí a jejími náležitostmi. Jednalo se o otázku, kde bylo možno označit více odpovědí.

Graf 12

Zdroj: vlastní zdroj

Na tuto otázku respondenti odpověděli celkem 105x, kdy 61 respondentů odpovědělo, že osoba, která musí být vyrozuměna před výsledkem dítěte je zákonný zástupce. Orgán sociálně právní ochrany dětí označilo jako správnou 45 osob a 2 respondenti uvedli, že musí být vyrozuměn o výsledku dítěte státní zástupce. Z této

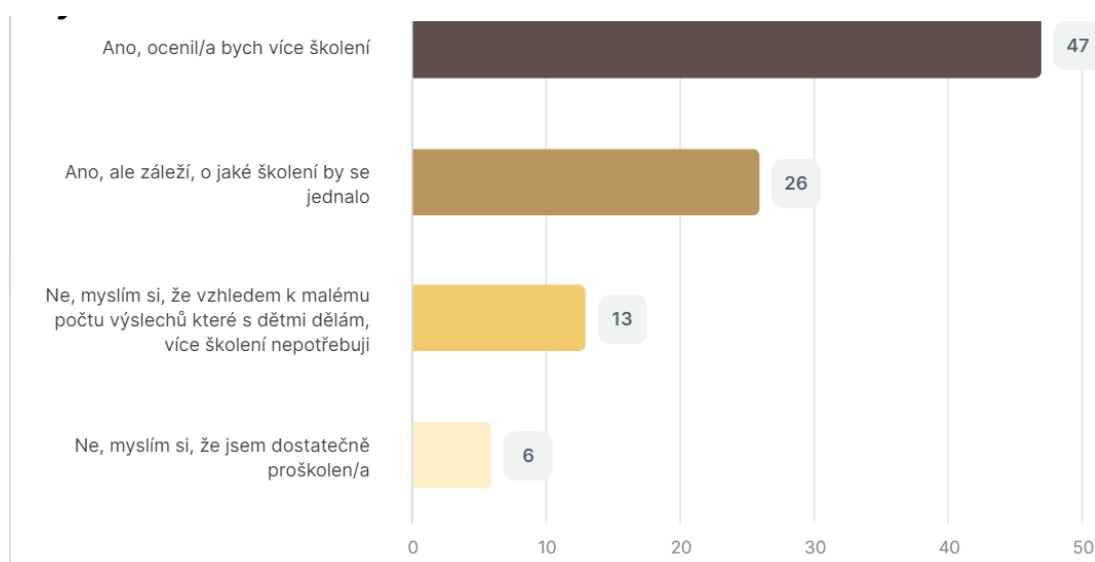
otázky lze vypočítat, že 9 respondentů uvedlo 2 možné osoby, které před výsledkem musí být vyrozuměny.

Otázka 14: Ocenil/a byste více školení k problematice výsledku dětí?

Otázka č. 14 měla za účel zjistit, zda-li by respondenti měli zájem o školení v oblasti výsledku dětí. Tato otázka směřovala ke zjištění, jak vysokou mají motivaci k rozvoji sebevzdělání v této problematice, čímž se zabývá hypotéza č. 2.

Na výběr měli respondenti 4 odpovědi: Ano, ocenil/a bych více školení; Ano, ale záleží, o jaké školení by se jednalo; Ne, myslím si, že vzhledem k malému počtu výsledků, které s dětmi dělám, více školení nepotřebuji a poslední odpověď byla: Ne, myslím si, že jsem dostatečně proškolen/a.

V této otázce bylo možno využít k odpovědi více než jednu.

Graf 13

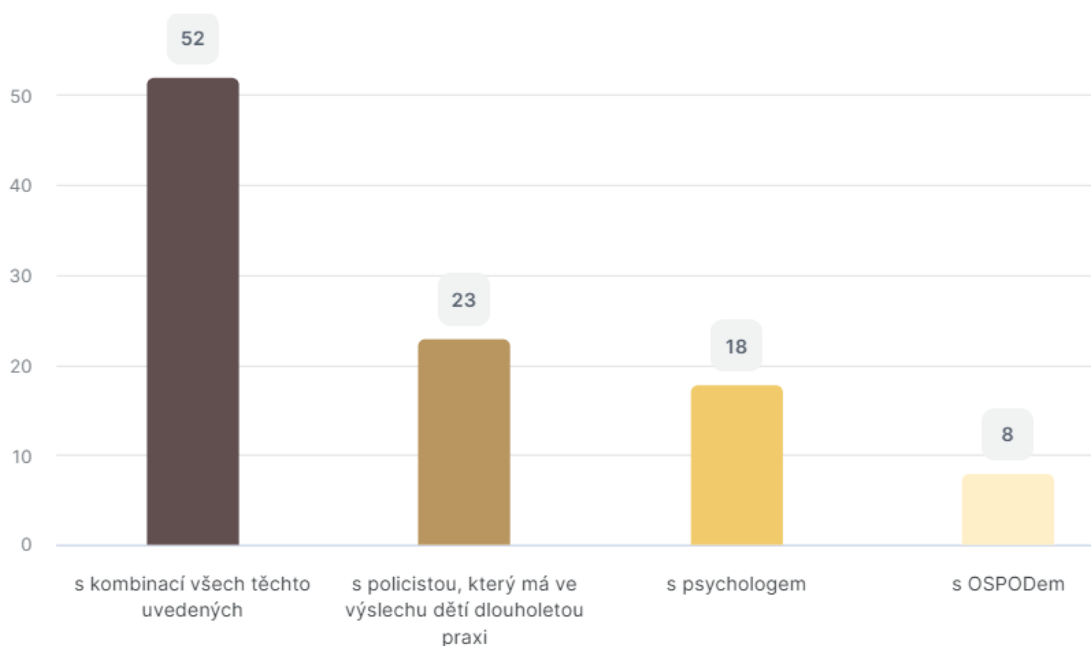
Zdroj: vlastní zdroj

Z 90 odpovídajících odpovědělo 73 respondentů, že by školení ocenilo. Z tohoto počtu 26 odpovídajících odpovědělo, že by ocenilo školení, ale záleželo by na tom, o jaké školení by se jednalo. 6 respondentů má dojem, že jsou v problematice výsledku dětí proškoleni dostatečně a zbylých 13 respondentů jsou toho názoru, že vzhledem k tomu, jak často se s problematikou výsledku dětí setkávají, tak více školení nepotřebují. Z celkového počtu 90 osob bylo zaznamenáno 92 odpovědí, kdy z tohoto se dá vyvodit, že jeden odpovídající odpověděl zároveň na 2 otázky.

Otázka 15: Jestliže jste v předchozí odpovědi uvedl/a jako jednu z odpovědí ANO, s kým byste se školení zúčastnil/a?

Tato spojovací otázka s otázkou č. 14 byla vytvořena ke zjištění toho, s kým by byli ochotni se respondenti účastnit školení výslechu dětí. Otázka umožňovala uvést více odpovědí. Otázka nabízela k dispozici 4 odpovědi: s OSPODem, s psychologem, s policistou, který má ve výslechu dětí dlouholetou praxi a s kombinací všech těchto uvedených.

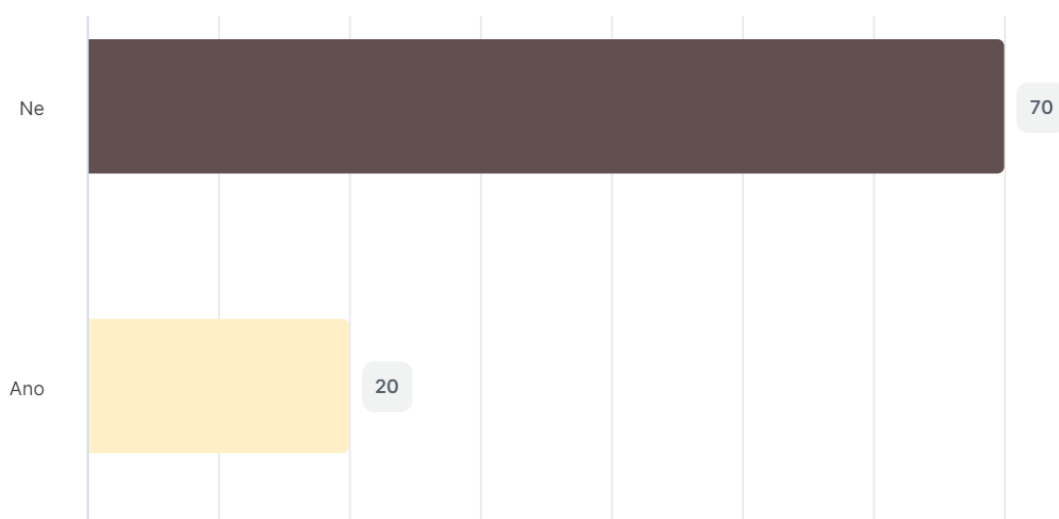
Graf 14

Zdroj: vlastní zdroj

V tomto grafu je znázorněno, že nejvíce respondentů by se nejraději zúčastnilo školení výslechu s kombinací všech uvedených osob, a to v celkovém počtu 52 odpovídajících. Nejméně osob má zájem účastnit se výslechu dětí s orgánem sociálně – právní ochrany dětí (OSPODem) a to v počtu 9 respondentů. 23 odpovídajících by se zúčastnilo tohoto školení s policistou, který má ve výslechu dlouholetou praxi a 18 respondentů odpovědělo, že by se zúčastnili tohoto školení s psychologem. Tato otázka zaznamenala 101 odpovědí, kdy je teda zřejmé, že 4 respondenti označili 2 odpovědi a jeden respondent označil odpovědi 3.

Otázka 16: Domníváte se, že jsou policisté dostatečně motivováni k rozvoji sebevzdělání v problematice výslechu dětí?

Tato otázka směřuje ke zjištění osobního pohledu dotazovaného na motivaci příslušníků k sebevzdělání v problematice výslechu dětí. Možnosti odpovědí byly 2 a to buď ano nebo ne.

Graf 15

Zdroj: vlastní zdroj

Na tuto otázku odpovědělo 90 respondentů, kdy 70 z nich si myslí, že policisté nejsou dostatečně motivováni k rozvoji sebevzdělání v uvedené problematice a 20 respondentů jsou názoru toho, že policisté dostatečně motivováni jsou.

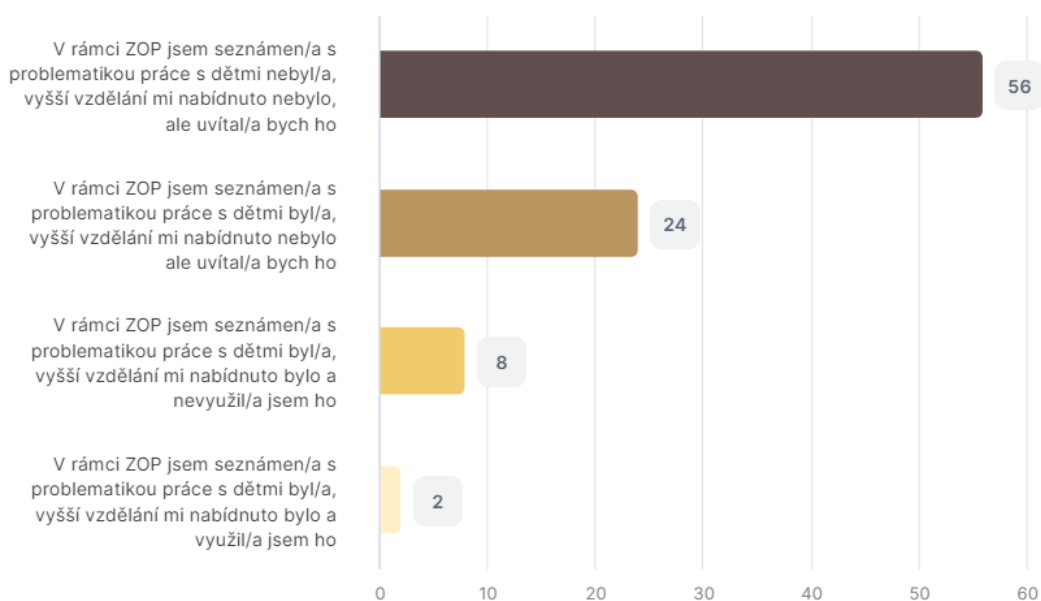
Otázka 17: Pokud jste v předchozí odpovědi uvedli jako odpověď NE, proč tomu podle vašeho názoru tak je?

Tato otázka je vedena jako otevřená jakékoliv odpovědi. Chybou v dotazníkovém šetření bylo, že byla uvedena jako povinná otázka, a tudíž na tuto otázku byli povinni odpovědět i ti respondenti, kteří v předchozí otázce uvedli jako odpověď ano. I přesto převážná většina respondentů na tuto otázku odpověděla, kdy jako nejčastější odpověď bylo uvedeno, že policie neumí motivovat policisty k jakémukoliv vzdělávání, a to i z důvodu špatného managementu. Další nejvíce odpovídanou odpovědí bylo, že

vzhledem k počtu sloužících policistů a žádných výhod pro policisty na tuto problematiku proškolené, nejsou tito policisté dostatečně motivováni. Neméně zmíněným důvodem, proč policisté nejsou motivováni k školení na tuto problematiku bylo uvedeno, že se jedná o problematiku, která není tak častá, kdy s tímto souvisejí odpovědi, které poukazují na to, že v rámci specializovaných pracovišť služby kriminální policie a vyšetřování zabývajících se mravnostní kriminalitou jsou k dispozici na tuto problematiku policisté, kteří se výslechem dětí zabývají. Několik osob na tuto otázku odeslali prázdnou odpověď.

Otázka 18: Byl/a jste v rámci základní odborné přípravy seznámen/a s problematikou práce s dětmi a byla Vám nabídnuta možnost vyššího vzdělání a seznámení s postupy? Pokud ne, uvítal/a bys takovou možnost a využil/a toho?

Tato otázka byla zaměřena na zjištění, zda-li jsou policisté seznamováni s problematikou práce s dětmi již po splnění základních předpokladů k přijetí k policii a to v rámci základní odborné přípravy (dále jen „ZOP“). Tato otázka je zaměřena na to, jestli zaměstnavatel začíná alespoň se seznámením této problematiky hned při vzniku služebního poměru. V rámci této otázky bylo možno odpovědět na jednu odpověď. Jednalo se konkrétně o odpovědi: v rámci ZOP jsem seznámen/a s problematikou práce s dětmi nebyla/a, vyšší vzdělání mi nabídnuto nebylo, ale uvítal/a bych to, v rámci ZOP jsem seznámen/a s problematikou práce s dětmi byl/a, vyšší vzdělání mi nabídnuto nebylo, ale uvítal/a bych ho, v rámci ZOP jsem seznámen/a s problematikou práce s dětmi byl/a, vyšší vzdělání mi nabídnuto bylo a nevyužil/a jsem ho, v rámci ZOP jsem seznámen/a s problematikou práce s dětmi byl/a, vyšší vzdělání mi nabídnuto bylo využil/a jsem ho.

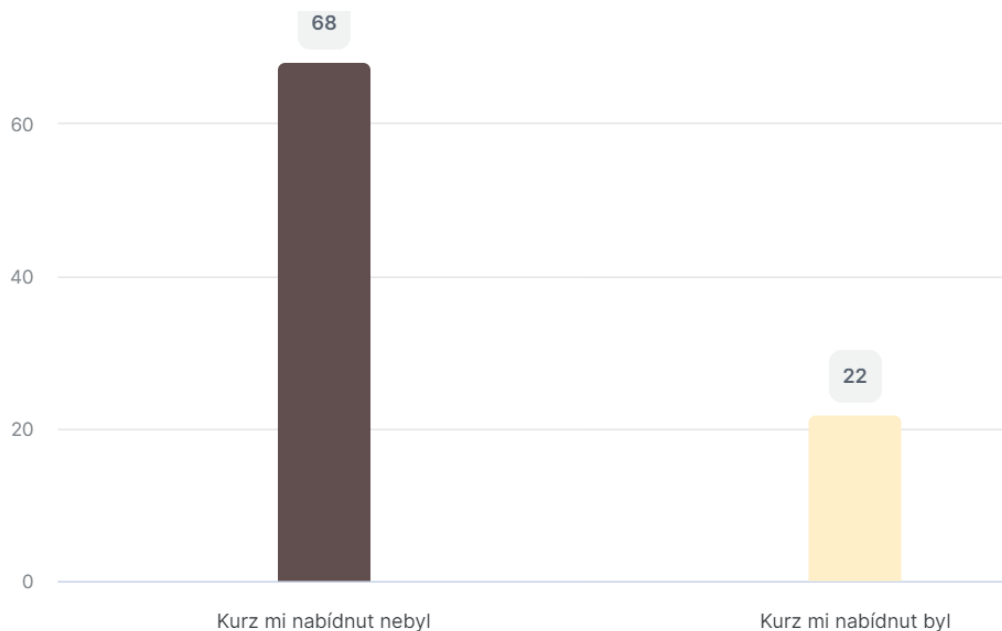
Graf 16

Zdroj: vlastní zdroj

Na tuto otázku odpovědělo všech 90 respondentů, kdy 56 uvedlo, že v rámci základní odborné přípravy seznámení s problematikou práce s dětmi nebylo a vyšší vzdělání jim také nabídnuto nebylo. Tato část respondentů tvořila více než 50 procent všech odpovídajících a to konkrétně 50,4 procenta respondentů. Odpověď: v rámci ZOP jsem seznámen/a s problematikou práce s dětmi byl/a, vyšší vzdělání mi nabídnuto nebylo, ale uvítal/a bych ho odpovědělo 24 respondentů, což je z celkového počtu 21,6 procent respondentů. 8 odpovídajících odpovědělo, že v rámci ZOP jsem seznámen/a s problematikou práce s dětmi byl/a, vyšší vzdělání mi nabídnuto bylo nevyužil/a jsem ho, což je 7,2 procent všech dotazovaných a zbylí 2 dotazovaní odpověděli, že seznámení s problematikou v rámci ZOP byli, vyšší vzdělání jim nabídnuto bylo a také tohoto využili. Tito dva respondenti tvoří z celkového počtu dotazovaných 1,8 procenta.

Otázka 19: Byl Vám nabídnut specializovaný kurz k dané problematice?

Tato otázka obsahovala dvě možnosti odpovědí: kurz mi nabídnut byl a kurz mi nabídnut nebyl.

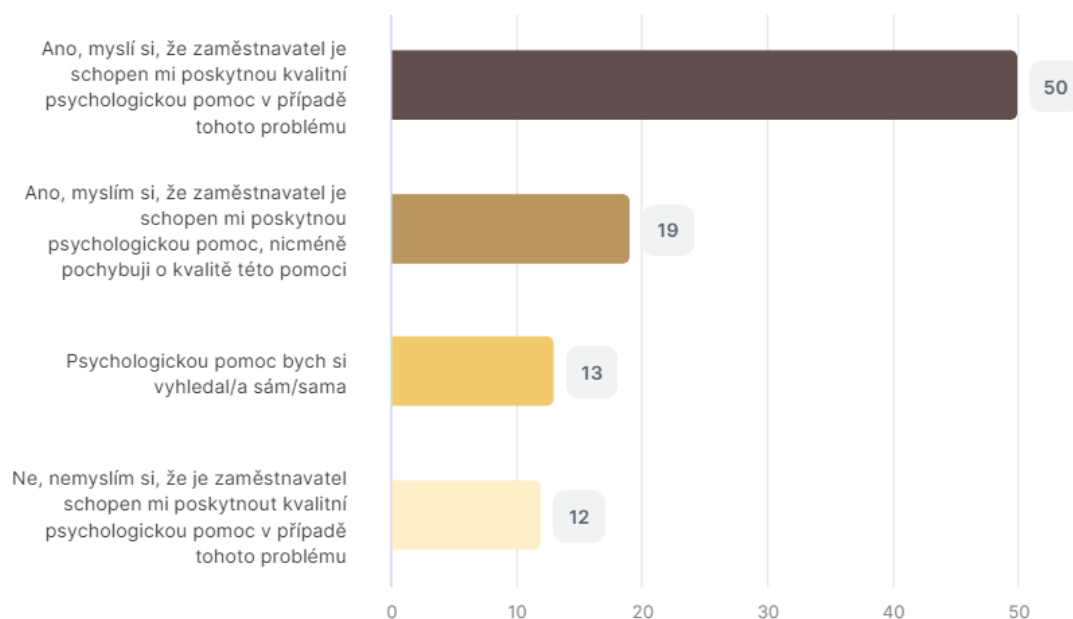
Graf 17

Zdroj: vlastní zdroj

Na otázku, jestli respondentům byl nabídnut specializovaný kurz k dané problematice 68 respondentů uvedlo, že jim kurz nabídnut nebyl a 22 respondentů uvedlo, že jim kurz nabídnut byl. Z celkového počtu respondentů byl kurz nabídnut pouze 19,8 procenta respondentů. Na tuto odpověď, odpovědělo všech 90 dotazovaných.

Otázka 20: Domníváte se, že Váš zaměstnavatel je schopen poskytnout Vám potřebnou psychologickou pomoc v případě vzniku osobního traumatu vzniklého v důsledku kontaktu s dětmi s traumatizující zkušeností?

Tato otázka obsahovala možnost označit odpovědi uvedené v grafu. Respondenti mohou odpovědět na více odpovědí.

Graf 18

Zdroj: vlastní zdroj

Odpověď, že si respondent myslí, že zaměstnavatel je schopen mu poskytnout kvalitní psychologickou pomoc v případě problému uvedeného v otázce odpovědělo 50 osob. Respondentů, kteří si myslí, že je jim zaměstnavatel schopen poskytnout psychologickou pomoc, ale již pochybuji o kvalitě této pomoci, je v počtu 19 osob. 13 respondentů by si psychologickou pomoc v případě potřeby vyhledalo samo a 12 respondentů si nemyslí, že je zaměstnavatel schopen jim poskytnout psychologickou pomoc v případě problému uvedeného v otázce. Tato odpověď zaznamenala celkem 94 označených odpovědí.

7.5 Shrnutí a zhodnocení výsledků dotazníkového šetření a následná doporučení

Tato část bakalářské práce se bude snažit zhodnotit výsledky dotazníkového šetření zabývající se problematikou výslechu dětí. Šetření bylo zaměřeno na sloužící policisty a policistky, a to převážně služebně zařazené v rámci hlavního města Prahy a Středočeského kraje.

V proběhlém dotazníkovém šetření odpovídali více muži než ženy. Z celkového počtu 90 odpovídajících bylo 69 mužů a 21 žen. Z tohoto počtu je 44 dotazujících zařazeno v rámci služby kriminální policie a vyšetřování. Respondenti v počtu 24 osob jsou služebně zařazeni na místním oddělení a 22 osob na obvodním oddělení. Tyto dvě kategorie služebního zařazení jsou však totožné, neboť v rámci hl. m. Prahy jsou základní organizační články služby pořádkové policie nazývány místními odděleními, ale v rámci ostatních krajských ředitelství policie jsou nazývány obvodními oddělení. Nejvíce odpovídajících slouží 10 a více let, a to v celkovém počtu 55 osob, druhou skupinu tvoří policisté sloužící v rozmezí 6-10 let v počtu 23 osob a v poslední řadě jsou policisté sloužící v rozmezí od 0-5 let, kteří tvoří skupinu 12 osob. V rámci dotazníku odpovědělo, že výslechu dítěte se již účastnilo 59 policistů a 31 policistů se výslechu dítěte neúčastnilo. Z počtu respondentů, kteří odpovídali na dotazník se s výslechem dítěte nikdy nesetkalo 23 policistů. Nejvíce policistů se s výslechem dítěte setkává sporadicky (zhruba 1x do roka) a to v počtu 30 policistů. Občas (několikrát ročně) se s výslechem dětí setkává 26 policistů a v pravidelných intervalech (minimálně 2x do měsíce) se s výslechem dětí setkává 11 policistů. Z této informace vyplývá, že z 31 policistů, kteří se výslechu neúčastnili je rázem 23 policistů, kteří se nikdy s výslechem dítěte nesetkalo, což nekoresponduje s předchozí odpovědí. V problematice výslechu dětí v rámci PČR bylo proškoleny 36 respondentů a 54 respondentů proškoleny nebylo. Pravidelně (1x ročně) chodí na školení 5 dotazujících, nepravidelně se školení účastní 8 dotazujících. Pouze 1x za policejní praxi se školení zúčastnilo 29 osob, samo vzdělává se 26 osob a 34 osob se učí pouze praxí. Vzhledem k tomu, že v předchozí odpovědi odpovědělo, že v rámci PČR bylo proškoleny pouze 36 respondentů a 54 respondentů proškoleny nebylo, nekorespondují tyto odpovědi s předchozí otázkou. Protože dle sdělení dotazujících v následujících odpovědích se vzdělání v této problematice účastnilo 42 osob. Na otázku

zda-li Policie ČR dostatečně věnuje pozornost této problematice více než polovina policistů odpověděla, že se Policie ČR této problematice věnuje nedostatečně. Z celkového vyhodnocení dotazníku je zřejmé, že policisté nejsou dostatečně proškoleni v problematice výslechu dětí a že je této problematice věnována nedostatečná pozornost, a to i z toho důvodu, že policisté, kteří nejsou služebně zařazeni u služby kriminální policie a vyšetřování, která se zabývá mravnostní kriminalitou, se setkávají s výslechem dětí pouze v minimálním měřítku a tato problematika není oproti jiným problematikám u Policie ČR tak častá. Jako jeden z největších problémů respondenti uvedli, že při výslechu dítěte je nejobtížnější s dítětem navázat správný kontakt. S tímto problémem uvedli, že mají také problém s tím, že každé dítě je jinak staré a vyspělé, a proto je pro policisty navázání kontaktu s dítětem problém. Po navázání kontaktů jako další problém vidí, že mají obavy z toho, aby dítě celou řešenou věc pochopilo a aby policistovi dostatečně rozuměli. Několik policistů se nadále obává, že neprojeví dostatečnou empatii vůči dítěti a že se nedokáží vcítit do jejich situace. Jako nejméně zmíněné v dotazníku bylo, že se policisté obávají následné viktimizace dítěte a dále nedostatečně uzpůsobených výslechových místností. Na nedostatečnou informovanost policistů ukazuje i fakt, že ve dvou otázkách, a to konkrétně v otázce č. 11 a 12, které měli ověřit alespoň základní znalosti v uvedené problematice i přesto, že otázka byla otevřená pro obě odpovědi si buď policisté nebyli jistí odpovědí, a proto uvedli obě odpovědi i přesto, že správná byla pouze jedna. V otázce č. 12 se velké procento respondentů domnívalo, že přítomnost osob u výslechu musí být více než jen orgán sociálně-právní ochrany dětí. K motivovanosti policistů se účastnit školení v této problematice je jasné, že policisté o školení větší zájem nemají. Někteří uvedli jako důvod vyhoření. Velká část z nich uvedla, že za proškolení na tuto problematiku jim není nabídnuto nic navíc kromě více práce a někteří uvádí, že vzhledem k tomu, že vědí, že policisté zařazení u služby kriminální policie a vyšetřování zabývající se mravnostní kriminalitou proškolení na tuto problematiku jsou a většinou jsou k dispozici v případě potřeby výslech udělat nebo poradit, nepovažují za důležité se sami v tomto směru vzdělávat. Další velké procento policistů uvedlo, že vzhledem k personálnímu stavu Policie ČR a velkému nápadu jiné trestné činnosti stačí, aby na toto byli proškoleni policisté, kterých se mravnostní kriminalita týká. Jako největší problém po vyhodnocení tohoto dotazníku vidím, že většině policistů školení na tuto problematiku nebylo ani nabídnuto.

Hypotéza 1: policisté služebně zařazení na základních organizačních článcích služby pořádkové policie a služby kriminální policie a vyšetřování nejsou dostatečně vzděláni v problematice výslechu dětí.

Hypotéza 1 je výzkumným dotazníkem potvrzena.

Hypotéza 2: policisté služebně zařazení na základních organizačních článcích služby pořádkové policie a služby kriminální policie a vyšetřování mají nízkou motivaci k rozvoji sebevzdělání v problematice výslechu dětí.

Hypotéza 2 je také výzkumným dotazníkem potvrzena.

Doporučení:

- Zavedení školení na problematiku již v rámci základní odborné přípravy na všech dostupných školách.
- Nabízení školení nadřízenými na všech základních článcích pořádkové policie a služby kriminální policie a vyšetřování.
- Zvednout kapacitu školení a provádět ho v častějších intervalech.
- Pro školení přizvat odborníky na danou problematiku, například z oboru psychologie a tím zvýšit kvalitu školení.
- Motivovat příslušníky k podstoupení školení, například zvyšováním osobního ohodnocení.

Závěr

Výslech dětí představuje procesní úkon v trestním řízení, který vykazuje na rozdíl od „klasického výslechu dospělých“, značné a velmi specifické rozdíly. Tato bakalářská práce se na předchozí stránkách snažila analyzovat problematiku dětských výslechů z několika úhlů. Rozebírala jednotlivé právní, kriminalistické a psychologické aspekty, které jsou typické pro výslech nezletilých osob. Výslech dětí v postavení obětí a svědků trestných činů je velmi náročnou kriminalistickou metodou. Jedná se však o nepostradatelnou součást vyšetřování případů, v nichž figurují děti. V současné době výslechy dětí vedou k tomu speciálně vyškolení pracovníci. Výslechy probíhají v zařízeních, která jsou uzpůsobena především pro dětské svědky, a je také běžnou praxí používání demonstračních loutek. Používání loutek při výslechu je velmi přínosné pro zjištění většiny podstatných okolností případu, ale i pro snížení traumat během výslechu.

Na závěr bych ráda ještě zmínila důležitou skutečnost, pro výslech dětí je nezbytný empatický přístup vyslýchajícího, který je vyvážený výslechovou praxí. Vyšetřovatel si musí uvědomovat jedinečnost každého případu a přiměřeně ji konfrontovat s obecnými poznatky o dětské psychice.

Seznam použité literatury

Literatura

ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 431 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-864-7386-4

ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 150 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4722-078

ČÍRTKOVÁ, L. Policejní psychologie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 309 s. ISBN 80-868-9873-3

GILLERNOVÁ, I. a BOUKALOVÁ, H. Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006, 280 s. ISBN 80-246-1293-3.

HAYES, N. Aplikovaná psychologie. Vyd. 1. Překlad Dagmar Brejlová. Praha: Portál, 2003, 220 s. ISBN 80-717-8807-4

HOLOUBKOVÁ, J. Základy soudní psychiatrie a psychologie. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999, 97 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 173. ISBN 80-210-2066-0.

CHMELÍK, J. Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 201 s. ISBN 80-717-8739-6.

JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, 895 s. Student (Leges). ISBN 978-808-7212-240.

JELÍNEK, J. Trestní právo procesní. 2. vyd. podle novelizované právní úpravy účinné od 1.9.2011. Praha: Leges, 2011, Student (Leges). ISBN 978-808-7212-929

KOHOUTEK, R. Základy psychologie osobnosti. Brno: CERM, 2000, ISBN 80-720-4156-8

KONRÁD, Z., BANGO, D. Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, ISBN 978-80-7251-241-6

KUBALÍKOVÁ, L. Zvláštnosti výslechu dětí. 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce Konrád, Z.

KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol.: Základy kriminologie a trestní politiky. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005, ISBN 80-7179-813-4

LANGMEIER, J. Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyzologie. Praha: H & H, 1998. s. 87-88, ISBN 80-7169-195-X

- LAŠEK, J., Kriminologický sborník, XL/1996, č.6
- MATIÁŠEK, J., BÁRTA, B., SOUKUP, J. Psychologie a výslechová praxe. 1. vyd. Praha: Orbis, 1968
- MATIÁŠEK, J., BÁRTA, B., SOUKUP, J. Výslech a psychologie. 1. vyd. Praha: Orbis, 1966
- MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. Kriminologie. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, ISBN 80-717-9878-9
- MUSIL, J., KRATOCHVÍL, J., ŠÁMAL, P. Kurs trestního práva: trestní právo procesní. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1795-728
- NETÍK, K., NETÍKOVÁ, D., HÁJEK, S. Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1997, ISBN 80-717-9177-6
- PAVLOVSKÝ, P. Soudní psychiatrie a psychologie. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009, Psyché (Grada), ISBN 978-802-4726-182
- PJESČÁK, J. Kriminologie. Bratislava: Obzor, 1981
- PORADA, V. Kriminologie: (úvod, technika, taktika). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, ISBN 978-807-3800-383
- STRAUS, J., VAVERA, F. Slovník kriminologických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, ISBN 978-807-3802-585
- STRAUS, J., NĚMEC, M. Teorie a metodologie kriminologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 503 s. ISBN 978-807-3802-141
- SOUKUP, J. Sebeobvinění a nepravdivá doznání. Ústav kriminologie PF UK, 1973
- SPURNÝ, J. Psychologie výslechu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, ISBN 978-80-7380-153-3
- ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I., Komentář 1. vydání., Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-109-3

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod ve znění pozdějších předpisů

Sdělení č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

Sdělení č. 104/1991 Sb. o sjednání Úmluvy o právech dítěte

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“)Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)

Internetové zdroje

ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. MVČR [online]. cit. [2021-03-13]. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-specialnich-vyslechovych-mistnosti.aspx>.

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40> (navštíveno dne 20.3.2021).

<http://www.ospod.cz/> (navštíveno dne 15.3. 2021).

ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Policie ČR [online]. cit. [2023-04-18]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.cz/fotogalerie/tabor-specialni-vyslechova-mistnost.aspx>.

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Speciální výslechová místnost

Obrázek 2 – Panenky Jája a Pája